

# IISALMEN TYÖMATKA- PYÖRÄILY JA -KÄVELY



Vastaanottaja  
**Ohjausryhmä**

Asiakirjatyyppi  
**Raportti**

Päivämäärä  
**Joulukuu, 2015**

# IISALMEN TYÖMATKA- PYÖRÄILY JA -KÄVELY

# SISÄLTÖ

## Tiivistelmä

### Esipuhe

|              |                                                                                |           |
|--------------|--------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1.</b>    | <b>Tavoitteet</b>                                                              | <b>8</b>  |
| 1.1          | T&K-rahoituksen 2015 tavoitteet                                                | 8         |
| 1.2          | Hankkeen tavoitteet                                                            | 8         |
| 1.3          | Pilottikohdille asetetut tavoitteet                                            | 8         |
| 1.4          | Edistämishjelmassa asetetut pyöräily- ja kävelymatkojen määrälliset tavoitteet | 9         |
| <b>2.</b>    | <b>Hankkeen tutkimukset</b>                                                    | <b>10</b> |
| 2.1          | Tutkimuksen kohderyhmät                                                        | 10        |
| 2.2          | Kyselytutkimus                                                                 | 10        |
| <b>2.2.1</b> | <b>Kyselytutkimuksen tulokset</b>                                              | <b>10</b> |
| 2.3          | Asukaskysely – karttasovellus                                                  | 13        |
| <b>3.</b>    | <b>Liikkumisen ohjauksen Pilottikohteet</b>                                    | <b>15</b> |
| 3.1          | Pilottikohteiden valinta                                                       | 15        |
| 3.2          | Pilottisuunnitelmien lähtökohdat                                               | 15        |
| 3.3          | Ylä-Savon SOTE-kuntayhtymä                                                     | 16        |
| 3.4          | Olvi                                                                           | 23        |
| <b>4.</b>    | <b>Edistämishjelma</b>                                                         | <b>30</b> |
| 4.1          | Asenteisiin vaikuttavat toimenpiteet                                           | 30        |
| 4.2          | Muut toimenpide-ehdotukset                                                     | 32        |
| <b>5.</b>    | <b>Suunnitelman jalkauttaminen ja seuranta</b>                                 | <b>36</b> |
| 5.1          | Toimenpiteiden konkretisoiminen                                                | 36        |
| 5.1.1        | Pilottikohteet                                                                 | 36        |
| 5.1.2        | Edistämishjelma                                                                | 37        |
| 5.2          | Seuranta                                                                       | 38        |
| <b>6.</b>    | <b>Vaikutukset</b>                                                             | <b>39</b> |
| <b>7.</b>    | <b>Johtopäätökset</b>                                                          | <b>40</b> |
| <b>8.</b>    | <b>Lisätietoja</b>                                                             | <b>41</b> |

## TIIVISTELMÄ

Työssä laadittiin liikkumisen ohjauksen suunnitelmat kahdelle pilottityöpaikalle. Työpaikat valittiin kuudelle isohkolle työpaikalle tehdyn kyselytutkimuksen perusteella. Liikkumisen ohjauksen suunnitelmissa esitettiin konkreettisia toimenpiteitä työmatkojen ja työasiointimatkojen kulkutapajakauman muuttamiseksi viisaampaan suuntaan, kuten pyöräpysäköinnin, sosiaalitoimien ja kunnossapidon kehittämiseen sekä liikkumisen turvallisuuteen vaikuttavia toimenpiteitä sekä kampanjoihin, kannustamiseen ja tiedotukseen liittyviä toimenpiteitä. Molempien pilottityöpaikkojen toimenpiteet ovat keskenään hyvin samantyyppisiä. Ylä-Savon SOTE -kuntayhtymässä tehdään paljon työasiointimatkoihin, joiden edistämiseksi viisaampaan suuntaan esitettiin toimenpiteitä. Olvilla puolestaan painotettiin joukkoliikenneyhteyksien parantamista niin, että reitit palvelisivat tehdasaluetta. Suuri osa toimenpiteistä on jatkuvia, ja niiden on tarkoitus alkaa jo vuonna 2016. Tarkempaa suunnittelua vaativat toimenpiteet ajoitettiin vuosille 2017–2018. Suunnitelmien konkretisoimiseksi ja seurantaan varten on määritetty vastuutahot, jotka delegoivat tehtäviä ja edesauttavat suunnitelmien toteutumista.

Kaikkien iisalmelaisten mahdollisuuksia liikkua pyörällä ja jalan tutkittiin Internet-pohjaisen karttasovelluksen avulla. Asukkaat saivat osoittaa kartalla työmatkapyöräilyn ja -kävelyn kannalta hankalia paikkoja tai onnistuneita ratkaisuja sekä esittää kehittämisohdotuksia helpottamaan työmatkapyöräilyä ja -kävelyä. Esille nostetut asiat liittyivät pääasiassa jalankulku- ja pyöräilyväylien laatuun, hoitoon, turvallisuuteen tai reittien opastukseen. Työmatkapyöräilyä edistävinä tekijöinä kiiteltiin kunnossapitoa, reitin kauneutta, liikennevaloja, pyöräilijät tunnistavia liikennevaloja sekä autoteiden risteämistä eritasossa. Pyöräilyä ja kävelyä haittaavina tekijöinä mainittiin liikennesääntöjen huono tuntemus tai niiden noudattamatta jättäminen, suuret ajonopeudet, talvikunnossapidon laatu ja ajoitus, päällysteen kunto, huonot näkemät, kapeat pientareet, yhdistetyt pyörätiet ja jalkakäytävät, katuvalojen puute, kadunvarsipysäköinti ja vaaralliset tienylitykset. Pyöräilyn ja kävelyn vaarallisuus ja hankaluus maanteiden varsilla sai paljon huomiota. Lisäksi asukkaat osoittivat kartalla paljon yksittäisiä, konkreettisia kehitettäviä asioita.

Iisalmen työmatkapyöräilyn ja -kävelyn edistämishjelmassa kärkitoimenpiteiden pääpaino on asenteisiin vaikuttamisessa, mutta myös muita työn aikaisissa tutkimuksissa esille nousseita asioita, esimerkiksi yhdyskuntarakenteen ja infrastruktuurin kehittämisohdotuksia, tuodaan esille. Asenteisiin vaikuttamisessa hyödynnettiin paljon pilottityöpaikkojen liikkumisen ohjaamisen suunnitelmien tuloksia. Pyöräily- ja kävely-ympäristön kehittämisen toimenpiteet esitellään edistämishjelmassa suppeasti ja yleisellä tasolla, koska infrastruktuurin kehittäminen ei ollut työssä varsinaisesti mukana. Muun muassa näiden määrittämiseksi ja priorisoimiseksi Iisalmeen suositellaan laadittavan laaja-alainen pyöräilyn ja kävelyn kehittämissuunnitelma, jossa hyödynnetään tämän työmatkapyöräilyn ja -kävelyn edistämishjelman tuloksia sekä työn aikana esille tullutta eri toimijoiden erittäin positiivista asennetta viisaan liikkumisen edistämistä kohtaan. Toimijoilla tarkoitetaan tässä yhteydessä Iisalmen kaupungin eri hallintokuntia, asukkaita, työpaikkoja ja mediaa.

Iisalmen liikenneturvallisuustyöryhmä vastaa Iisalmen työmatkapyöräilyn ja -kävelyn edistämishjelman seurannasta ja koordinoinnista. Jatkuva suunnitelmallinen toiminta viisaan liikkumisen kehittämisessä lisää hallintokuntien ja sidosryhmien tietoisuutta liikenneturvallisuudesta ja keskeisistä liikkumistavoista. Liikenneturvallisuustyöryhmän vastuulla on seurata edistämishjelman toteuttamista ja tarvittaessa tehdä toimenpiteitä sen toteutumiseksi. Edistämishjelmassa on määritetty vastuuta pilottikohteiden työnantajille, kaupungille ja ELY-keskukselle. Työryhmän tehtävänä on pitää yhteyttä vastuutahoihin sekä huolehtia riittävästä tiedonkulusta ja tarvittaessa edistää resurssien varaamista edistämishjelman toteuttamiseen. Työryhmä huolehtii myös edistämishjelman vaikutusten seurannasta. Pilottikohteiden suunnitelmien seurannan ja tukemisen edistämiseksi Iisalmen liikenneturvallisuusryhmään kutsutaan jäseniksi Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän ja Olvin edustajat. Pilottityöpaikoissa liikkumisen ohjaamisen suunnitelman seurantaan varten perustetaan seurantaryhmä. Ryhmän tehtävänä on seurata ja koordinoita suunnitelman toteutumista sekä huolehtia tiedonkulusta sekä oman organisaation suuntaan että Iisalmen liikenneturvallisuustyöryhmälle.

Pyöräilyllä ja kävelyllä on runsaasti myönteisiä vaikutuksia. Tällä edistämishjelmalla on pyritty vaikuttamaan rohkaisevasti erityisesti Iisalmen alueen työntekijöiden liikkumiseen pyöräillen ja kävellen, mutta tavoitteet linkittyvät läheisesti myös pyöräilyn ja kävelyn edistämiseen yleisemmälläkin tasolla. Iisalmen työmatkapyöräilyn ja -kävelyn edistämishjelman tavoitteena on lisätä pyöräilyn ja kävelyn kulkutapaosuutta 10 prosenttia vuoteen 2020 mennessä ja vastaavasti 20 prosenttia vuoteen 2025 mennessä. Selkeiden määrällisten tavoitteiden kirjaaminen ylös auttaa pyöräilyn ja kävelyn edistämisessä ja sitouttaa päättäjiä toimimaan aktiivisemmin kävelyn ja pyöräilyn hyväksi. Edistämishjelman yhteydessä solmittu pyöräilyn ja kävelyn kulkutapaosuuksien lisäämisen tavoite on myös tarkoitus saada Iisalmen kaupungin viralliseksi tavoitteeksi.

## ESIPUHE

Iisalmen työmatkapyöräilyn ja -kävelyn edistämishojelman laatiminen käynnistettiin toukokuussa 2015. Iisalmen kaupunki sai rahoituksen alueensa työmatkapyöräilyn ja -kävelyn edistämishojelman laatimiseksi Liikenneviraston, ympäristöministeriön, Kunnossa kaiken ikää (KKI) -ohjelman ja liikenne- ja viestintäministeriön yhteisestä T&K-rahoitushausta. Kaupunki osallistui myös itse edistämishojelman rahoitukseen.

Hankkeen ohjausryhmän ovat muodostaneet Pekka Partanen (pj.), Jyrki Könttä, Raija Tyyskä, Minna Maukonen, Timo Ikonen, Juhani Räisänen, Eija Heilio ja Sari Niemi Iisalmen kaupungilta, Liisamaria Kinnunen Kunnossa kaiken ikää (KKI) -ohjelmasta, Katariina Myllärniemi liikenne- ja viestintäministeriöstä, Paula Flygare Ylä-Savon SOTE kuntayhtymästä, Jari Sihvonen Ylä-Savon liikennejärjestelmätyöryhmästä ja Matti Hirvonen Pyöräilykuntien verkosto ry:stä. Konsulttina (siht.) toimineessa Ramboll Finland Oy:ssä suunnitelman ovat laatineet Reijo Vaaralan johdolla Pilvi Lesch, Kirsi Översti ja Teemu Kinnunen.

Hankkeen tavoitteena on lisätä pyörällä ja jaloin tehtävien työmatkojen määrää sekä parantaa pyöräilyn ja jalankulun arvostusta Iisalmessa. Hanke tukee osaa Ylä-Savon liikennejärjestelmän kehittämisen päätavoitteita: Ympäristöystävällisten kuljetusmuotojen suosion lisääminen liikkumisen ja kuljetusten suhteen sekä kävelyn ja pyöräilyn tarjoaminen vaihtoehtona henkilöauton käytölle työmatkoilla ja työasiointimatkoilla. Edistämishojelman ratkaisuja on jatkossa tarkoitus soveltaa muissa Ylä-Savon kunnissa ja laajemmalla tasolla. Hanke vastaa valtakunnalliseen linjaukseen lisätä kävelyn ja pyöräilyn määrää 20 % vuoteen 2020 mennessä.

Työmatkapyöräilyn ja -kävelyn edistämishojelman olennainen tehtävä on vaikuttaa Iisalmen suurimpien työpaikkojen tai -yksiköiden työntekijöiden asenteisiin pyöräilyä ja jalankulkua kohtaan. Ohjelmaan valittiin kaupungin kuusi isohkoa työpaikkaa (Iisalmen kaupungintalo, Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä, Citymarket, Prisma, Olvi sekä Iisalmen Sanomat), joiden työntekijöiden kävelyn ja pyöräilyn osuutta työmatkoilla selvitettiin kyselyn avulla. Lopulta edistämishojelmaan osallistuneista työpaikoista valittiin kaksi kohdetta, joille laadittiin pidemmän aikavälin toimintaa ohjaava pyöräilyä ja jalankulkua edistävä liikkumisen ohjaamisen pilottisuunnitelma. Valinta tehtiin kyselyn tulosten ja siihen osallistuneiden yritysten aktiivisuuden perusteella.

Hankkeen ohjausryhmä valitsi syyskuun 2015 kokouksessaan kyselytutkimuksen vastausten perusteella pilottisuunnitelman kohteeksi Ylä-Savon SOTE:n ja Olvin. Pilottisuunnitelmat tehtiin työpaikoille loka-marraskuussa 2015.

Kyselytutkimuksen lisäksi Iisalmen asukkaille tarjottiin mahdollisuus kommentoida ja tuoda esille työmatkapyöräilyn ja -jalankulun kannalta hankalia paikkoja tai onnistuneita ratkaisuja. Myös kehittämis ehdotuksia, jotka helpottaisivat työmatkapyöräilyä ja -kävelyä, otettiin mielellään vastaan. Tutkimusmenetelmänä hyödynnettiin avointa karttasovellusta.

Hankkeessa järjestettiin kolme ohjausryhmän kokousta. Hankkeelle avattiin www-sivut (<http://projektit.ramboll.fi/iisalmi/>), joilla on tiedotettu muun muassa hankkeen etenemisestä, keskeisistä välivaiheen tuloksista sekä hankkeen aikaisista pyöräilyä ja kävelyä edistävästä kampanjoista. Hankkeesta jaettiin tietoa myös Iisalmen kaupungin Internet-sivuilla. Hankkeen alussa julkaistiin avoin tiedote edistämishojelman tavoitteista sekä kyselytutkimuksista. Avoin tiedote jaettiin myöhemmin myös kysely- ja asukastutkimuksen tuloksista. Edistämishojelma on myös esiintynyt pariin otteeseen Iisalmen Sanomissa (kuva 1).

Valmis suunnitelma esitellään Iisalmen kaupunginhallitukselle vuoden 2016 alussa. Tämän jälkeen suunnitelma viedään teknisen, koulutus- ja vapaa-aikalautakunnan tietoisuuteen. Valmis suunnitelma viedään hankkeen www-sivuille, jota pidetään ajan tasalla Iisalmen liikenneturvallisuustyöryhmän toimesta.



Kuva 1. Iisalmen Sanomien julkaisemia lehtiartikkeleita Iisalmen työmatkapyöräilyn ja -kävelyn edistämishuhtimasta.

# 1. TAVOITTEET

## 1.1 T&K-rahoituksen 2015 tavoitteet

Liikennevirasto, ympäristöministeriö, Kunnossa kaiken ikää (KKI) -ohjelma sekä liikenne- ja viestintäministeriön tukevat yhteisesti kävelyyn ja pyöräilyyn liittyvää tutkimusta ja kehitystä vuosittain haettavalla T&K-rahoituksella. Tuettavan hankkeen tulee viedä eteenpäin kohdealueen kävelyn ja/tai pyöräilyn strategian tai edistämishankkeen laadintaa, täytäntöönpanoa ja jatkotoita tai muuten tukea kävelyn ja pyöräilyn edistämistä kunnassa tai seudulla poikkihallinnollisesti. Lisäksi hankkeessa tulee tutkia, kehittää, tuottaa tai pilotoida toimintatapaa, näkökulmaa tai ratkaisua, jota voidaan soveltaa muissakin kunnissa ja seuduilla.

## 1.2 Hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on lisätä pyörällä ja jaloin tehtävien työmatkojen määrää sekä parantaa pyöräilyn ja jalankulun arvostusta Iisalmessa. Hanke tukee osaa Ylä-Savon liikennejärjestelmän kehittämisen päätavoitteita: Ympäristöystävällisten kuljetusmuotojen suosion lisääminen liikkumisen ja kuljetusten suhteen sekä kävelyn ja pyöräilyn tarjoaminen vaihtoehtona henkilöauton käytölle työmatkoilla ja työasiointimatkoilla. Edistämishankkeen ratkaisuja on jatkossa tarkoitus soveltaa muissa Ylä-Savon kunnissa ja laajemmalla tasolla. Hanke vastaa valtakunnalliseen linjaukseen lisätä kävelyn ja pyöräilyn määrää 20 % vuoteen 2020 mennessä.

Hankkeen tavoitteena on herättää tutkimuskohteiden työntekijöissä tietoisuutta työmatkapyöräilyn ja -kävelyn terveydellisistä ja taloudellisista hyödyistä. Lisäksi työnantajille korostetaan työmatkapyöräilyn ja -kävelyn työhyvinvointia edistäviä tekijöistä, joilla on vaikutusta muun muassa yleiseen tyytyväisyyteen, työssä jaksamiseen ja sairauspoissaolojen vähenemiseen.

Hankkeen tavoitteena on lisätä pyöräilyn ja kävelyn yleistä arvostusta, minkä toivotaan vaikuttavan Iisalmen liikennenympäristön kehittymiseen nykyistä voimakkaammin pyöräilyn ja kävelyn ehdoilla. Pyöräily ja kävely tulee ottaa nykyistä voimakkaammin huomioon yleis- ja asemakaavoissa, tie- ja katusuunnitelmissa sekä väylien kunnossapidossa. Edistämishankkeen avulla pyöräily ja kävely tuodaan kaikkien iisalmelaisten tietoisuuteen, minkä halutaan vaikuttavan tavallisen iisalmelaisen asenteisiin liikkua viisaammin sekä antavan päätöksentekijöille lisää tietämystä ja rohkeutta kohdistaa taloudelliset resurssit enemmän pyöräilyn ja kävelyn hyväksi.

Pyöräily- ja kävelymatkojen lisääminen halutaan ottaa pois lyhyistä henkilöautolla tehtävistä matkoista. Pyörä on joukkoliikenteen kaveri – pyörän ja joukkoliikenteen muodostaman matkaketjun toimivuuden sekä pyörän, kävelyn ja joukkoliikenteen sekäkäytön edistäminen osoittaa kavereista huolehtimisesta.

Hankkeen tavoitteena on osaltaan edistää Iisalmen osalta Itä-Suomen liikennestrategian tavoitteita kävelyn ja pyöräilyn osalta, joita ovat:

- suunnitellaan ja toteutetaan asuin ympäristöt siten, että arjen lähipalvelut on saavutettavissa kävellen ja pyörällä
- suunnitellaan taajamat ja keskustat kävely- ja pyöräilylähtöisesti ja rauhoitetaan alueita kävelylle ja pyöräilylle
- toteutetaan kaupunkieihin nopeita ja suoria pyöräily-yhteyksiä
- varmistetaan keskeisimpien väylien jatkuvuus, käytettävyys ja turvallisuus
- kehitetään myönteistä pyöräilykulttuuria.

## 1.3 Pilottikohdille asetetut tavoitteet

Pyöräilyn ja jalankulun edistämistä tukevan liikkumisen ohjaamisen pilottisuunnitelman keskeisiä päämääriä ovat työssäkävijöiden työmatka- ja työasiointiliikkumisen muuttaminen pyöräilyä ja kävelyä suosivaksi sekä vähentää henkilöautolla tehtävien matkojen määrää. Työnantajat ovat avainasemassa asenteiden, yleisen ilmapiirin ja liikkumismuotojen olosuhteiden muuttamisessa



positiivisemmaksi pyöräilyä ja kävelyä kohtaan. Työnantajilla on osaltaan mahdollisuudet tukea kestävästä liikkumisesta omilla toimillaan, joten heidän motivaatiotaan pyöräilyyn ja kävelyyn on he-  
räteltävä.

Pyöräillen ja kävellen liikkumisen terveyttä ja työhyvinvointia edistävät vaikutukset tuodaan pi-  
lotti-kohteissa enemmän esille ja aktivoidaan liikkumistapojen hyödyntämismahdollisuuksia esi-  
merkiksi erilaisten tapahtumien ja kampanjoiden avulla. Tärkeää on myös havaita kehittämistar-  
peet pilotti-kohteissa, jotta pyöräillen ja kävellen liikkumista saadaan nostettua. Pilotti-kohteiden  
kehittämistarpeista johdetaan pyöräilyä ja kävelyä tukevat toimenpiteet, määritellään toimenpi-  
teiden jalkauttamisesta vastaavat tahot ja seurataan toimien toteutumista. Kestävän liikkumisen  
edistämistyöstä tiedotetaan laajasti.



Kuva 2. Liikkumisen ohjauksen toimenpiteiden yhtenä tavoitteena on parantaa pyöräilyn ja kävelyn ima-  
goa.

#### 1.4 Edistämishjelmassa asetetut pyöräily- ja kävelymatkojen määrälliset tavoitteet

Iisalmessa ei ole koskaan asetettu pyöräily- ja kävelymatkojen lisäämiseksi konkreettisia määräl-  
lisiä tavoitteita. Tällaisia ei ole myöskään asetettu Itä-Suomen liikennestrategiassa, vaikka siinä  
esitetään tavoitteita kävely- ja pyöräilyolosuhteiden kehittämiseksi.

Pyöräily- ja kävelymatkojen määrällisten tavoitteiden asettaminen on selkeä signaali halusta  
muuttaa nykyistä liikkumistapaa. Se olisi myös merkittävä strateginen toimenpide Iisalmen ko-  
koiselta kaupungilta osallistua valtakunnalliseen tavoitteeseen lisätä kävelyn ja pyöräilymatkojen  
määrää. Iisalmen työmatkapyöräilyn ja -kävelyn edistämishjelmassa esitetään, että Iisalmeen  
määriteltäisiin pyöräilyn ja kävelyn lisäämiseksi määrälliset tavoitteet, jotka voisivat olla seuraa-  
vat:

- pyöräily- ja kävelymatkojen määrä kasvaa 10 % vuoteen 2020 mennessä nykyisestä tasosta
- pyöräily- ja kävelymatkojen määrä kasvaa 20 % vuoteen 2025 mennessä nykyisestä tasosta.

Iisalmen kaupunginhallituksen tulee hyväksyä pyöräilyn ja kävelyn määrälliset tavoitteet. Hyväk-  
syessään tavoitteet kaupungin tulee kaikin tavoin edistää tavoitteiden toteutumista. Joitakin toi-  
menpiteitä esitetään tässä edistämisuunnitelmassa, mutta muut edistämistoimenpiteet tulee  
määritellä muussa yhteydessä, esim. laaja-alaisessa Iisalmen pyöräilyn ja kävelyn kehittämisoh-  
jelmassa.

Tavoitteiden toteutumista tulee mitata määräajoin esim. pyöräilijöiden ja jalankulkijoiden lasken-  
tojen tai kaupunkilaisille suunnatun kyselyn avulla.

## 2. HANKKEEN TUTKIMUKSET

### 2.1 Tutkimuksen kohderyhmät

Iisalmen työmatkapyöräilyn ja -kävelyn edistämishojelman kohderyhmänä on ensisijaisesti työssäkäyvä aikuisväestö. Ohjelmalla pyritään edistämään kestävää työmatkaliikkumista, sillä työmatkat muodostavat keskeisen osuuden arkipäivän liikkumisesta. Siksi eri liikkumismuotojen kulkutapaosuutta tutkittiin ja selvitettiin tarkemmin, jotta saataisiin selville, miten pyöräilyn ja kävelyn olosuhteita voitaisiin parantaa entisestään.

Tutkimukseen haluttiin ottaa mukaan myös kaikki iisalmelaiset. Asukkaiden näkemyksiä pyöräilyn ja kävelyn hyödyntämismahdollisuuksista työmatkaliikkumisessa kartoitettiin Internet-pohjaisen karttasovelluksen avulla. Kartoituksessa keskityttiin alueen pyöräilyn ja kävelyn olosuhteisiin.

### 2.2 Kyselytutkimus

Työssäkävijöiden työmatkapyöräilyn ja -kävelyn edistämisen tutkimismenetelmänä käytettiin kyselytutkimusta. Kyselyssä tiedusteltiin lyhyesti myös joukkoliikenteellä liikkumisesta. Tutkimukseen valittiin kuusi Iisalmen isohkoa työpaikkaa, jotka olivat potentiaalisia kohteita kestävä liikkuksen lisäämisen näkökulmasta. Valitsemalla kyselyyn kokonaisia työpaikkoja tai -yksiköitä pureuduttiin tehokkaammin liikkumiseen liittyviin mahdollisiin esteisiin ja ongelmiin, hyviin ratkaisuihin ja parannettavissa oleviin asioihin. Kohdentamalla kysely isoimpiin työpaikkoihin voitiin hyödyntää mahdollisimman monen työntekijän näkemyksiä ja saada siten kattavampi ja tarkempi kuva liikkumisen nykytilanteesta. Vaikka kaikki työpaikoista eivät tulleetkaan valituksi liikkumisen suunnitelman pilottikohteeksi, kyselytulokset tarjoavat silti arvokasta tietoa liikkumisolosuhteista, jota kaikki työpaikat ja kaupunki voivat jatkossa hyödyntää myös itsenäisesti. Osoittamalla kiinnostusta työntekijöiden pyöräillä ja jalan liikkumisen olosuhteisiin ja pyytämällä ihmisiä arvioimaan tilannettaan, on saatettu nostaa työntekijöiden tietoisuutta liikkumiseen liittyvästä tilanteestaan ja lisätä motivoituneisuutta kestäville liikkumismuodoilla liikkumiseen.

Yleisenä työmatkapyöräilyn ja -kävelyn lisäämisen tavoitteena on työntekijöiden terveystilan ja työhyvinvoinnin parantaminen. Liikkumismotivaation noustessa työntekijöiden terveys kohenee, millä on vaikutusta yleisen tyytyväisyyteen, parempaan työssä jaksamiseen, sairauspoissaolojen vähenemiseen sekä pidemmällä tähtäimellä myös kunnallisten sairaushoitomenojen ja kuolleisuuden vähenemiseen. Vaikuttamalla aikuisväestön liikkumistottumuksiin kestäviä liikkumistapoja suosivammaksi vaikutetaan välillisesti myös lasten liikkumiseen. Nuoret omaksuvat liikkumiseen kohdistuvan asenteensa helposti vanhemmiltaan.

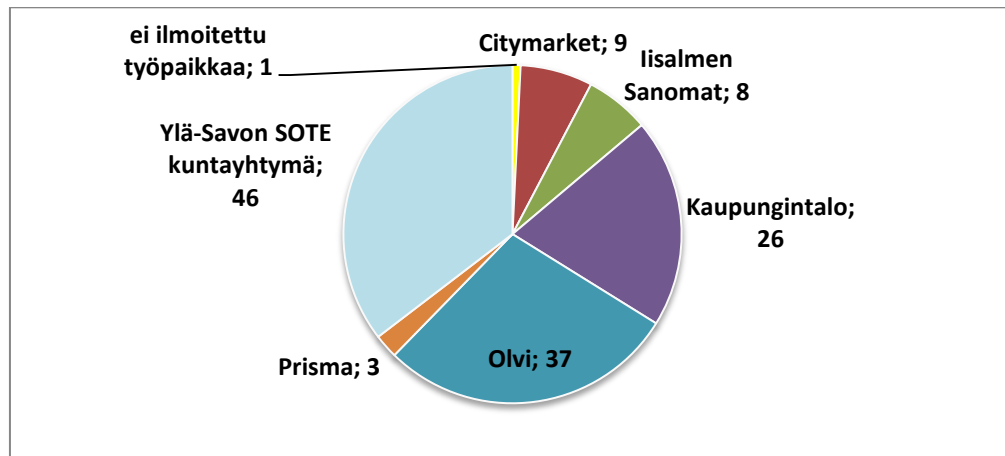
Kyselytutkimuksen toteuttaminen ajoitettiin elo-syyskuulle 2015. Työntekijöillä oli noin kolme viikkoa aikaa vastata kyselyyn, joka oli mahdollista täyttää sekä Internet-pohjaisena Webropol-kyselynä että perinteisenä paperisena versiona. Kysely koostui kolmesta osiosta: vastaajan taustojen kartoittamisesta, nykyisestä työmatkaliikkumisesta ja tyytyväisyydestä liikkumisolosuhteisiin sekä potentiaalisesta työmatkaliikkumisesta (liite 1).

Lähes kaikki kysymykset olivat monivalintatehtäviä, mutta myös pari avointa kysymystä oli mukana. Taustakysymyksissä pyydettiin vastauksia muun muassa vastaajan iästä, sukupuolesta, työpaikasta sekä polkupyörän ja henkilöauton käyttömahdollisuudesta. Nykyinen liikkuminen ja tyytyväisyys olosuhteisiin -osiossa pyydettiin arvioimaan vastaajan liikkumisen toistuvuutta, kestävyysliikunnan suositusmäärän täyttymistä, työ- ja työasiointimatkojen pituutta ja pääasiallista kulkutapaa (erotellen talvi- ja kesäajan). Lisäksi vastaajilta tiedusteltiin mahdollisia motivaatiotehtäviä pyöräillen ja kävellen liikkumiseen sekä tyytyväisyysarviota eri teemoista (esim. kunnossapito, sosiaalililat, pyöräpysäköinti, tiedotus). Potentiaalinen työmatkaliikkuminen -osiossa selvitettiin asioita, jotka saivat vastaajat liikkumaan työmatkat kestävämmiin. Vastaajat saivat myös esittää mielipiteensä sopivasta työmatkan pituudesta pyöräilyyn ja kävelyyn. Lopulta vastaajilla oli mahdollisuus ehdottaa tapoja, joilla työnantaja sekä Iisalmen kaupunki voisivat tukea työmatkapyöräilyä ja -kävelyä.

#### 2.2.1 Kyselytutkimuksen tulokset

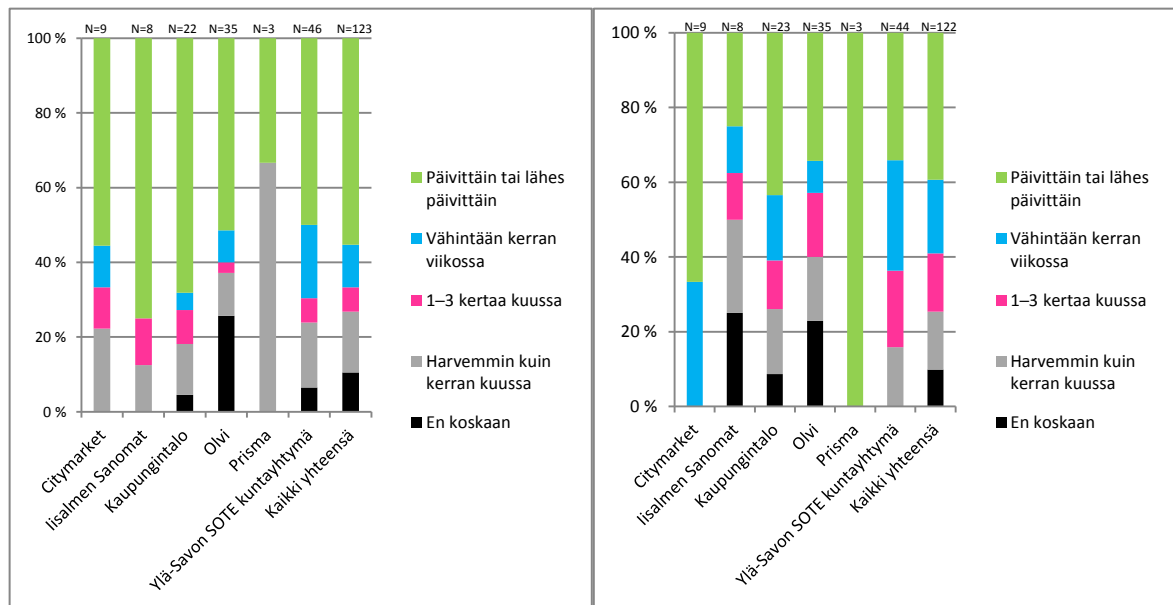
Kyselytutkimukseen vastasi kaikista työpaikoista 130 työntekijää. Eniten vastauksia saatiin Ylä-Savon SOTE -kuntayhtymältä (46 kpl) sekä Olviltä (36 kpl, kuva 3). Sukupuolijakauma oli selvästi naisvoittainen, sillä 73 % vastaajista oli naisia. Suurin osa (75 %) vastaajista ilmoitti ikäluo-

kakseen 41–65 vuotta, lisäksi 26–40-vuotiaita oli hieman yli 20 prosenttia. Suurimman osan asuinpaikka oli Iisalmi, mutta joitakin vastauksia saatiin myös lähikuntien asukkailta.



Kuva 3. Kyselyyn vastanneiden lukumäärät työpaikoittain.

Lähes kaikilla vastaajista oli käytettävissään ajokuntoinen polkupyörä. Suurimmalla osalla (85 %) oli hallussaan myös henkilöauto. Lähes kenelläkään vastaajista ei ollut voimassaolevaa joukkoliikenteen matkakorttia. Joukkoliikenteen käyttöaste onkin kyselyvastausten mukaan Iisalmessa vähäistä. Huomattava osa vastaajista ei liiku koskaan joukkoliikenteellä tai käyttää sitä harvemmin kuin kerran kuussa (kuva 5). Kävellessä tai pyöräillen liikkuminen on melko yleistä, sillä vastaajista 55 % liikkuu kävellen päivittäin tai lähes päivittäin ja 40 % pyöräilee päivittäin tai lähes päivittäin. Työpaikkoja vertailtaessa Iisalmen Sanomien ja kaupungintalon työntekijät olivat ahkerimpia liikkumaan kävellen (kuva 4 vasen puoli). Pyöräillen liikkuvat useimmin Citymarketin, Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän sekä kaupungintalon työntekijät (kuva 4 oikea puoli). Prismaa ei vertailuissa voida valitettavasti juurikaan huomioida otoksen pienuuden vuoksi.

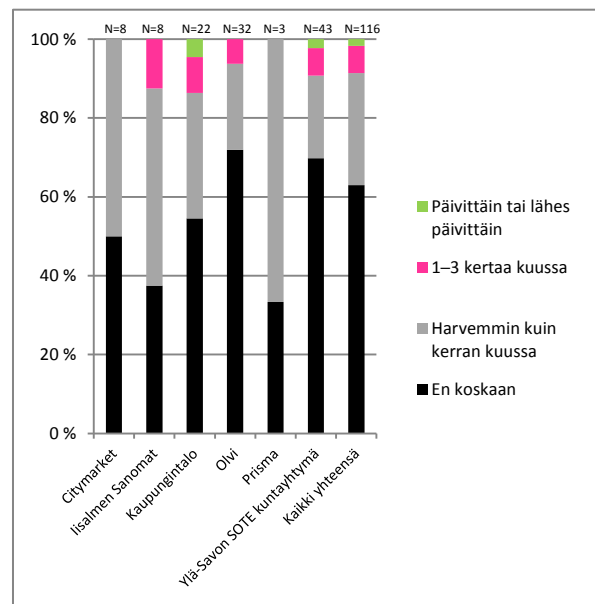


Kuva 4. Vasemmalla vastaajien liikkuminen kävellen ja oikealla vastaajien liikkuminen pyöräillen työpaikoittain vertailtuna.

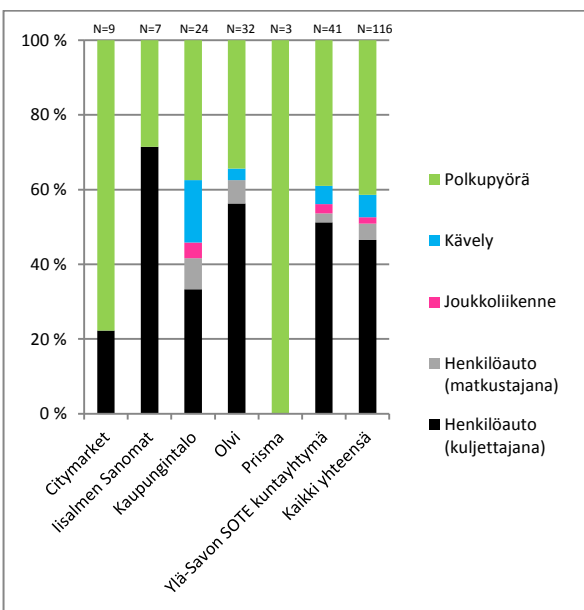
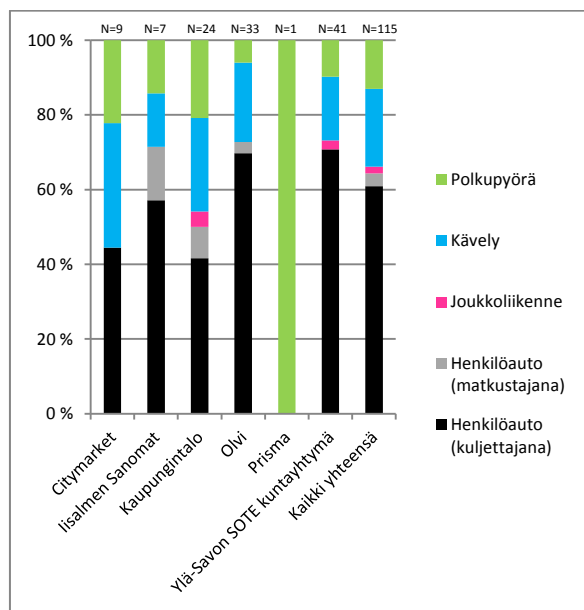
Vastaajien pääasiallinen liikkumistapa on kyselyn mukaan talviaikana selvästi henkilöauto. Talviaika käsittää tässä tutkimuksessa marras-huhtikuun välisen ajan ja kesäaika touko-lokakuu -ajanjakson. Yli puolet työntekijöistä (64 %) taittaa matkansa talvella autolla. Kä-

velyn osuus on noin viidesosa ja pyöräilyn osuus noin 13 prosenttia. Kesäaikana pyöräilyn liikkumisen suosio nousee selvästi ja autoilun ja kävelyn osuudet vähenevät: pyöräileviä on hieman alle puolet (41 %) vastaajista, autoilevia noin puolet (50 %) ja kävelyn osuus on noin kuusi prosenttia. Työpaikkoja vertailtaessa Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän, Olvin ja Iisalmen Sanomien työntekijät kulkevat eniten henkilöautolla (kuva 6).

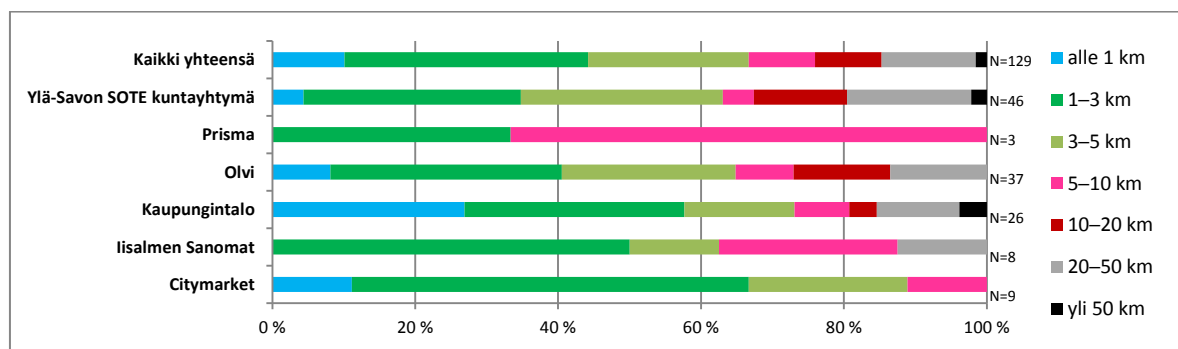
Tutkimalla työmatkojen pituuksia selviää, että yli puolella (67 %) työpaikkojen työntekijöiden työmatkan pituus on alle 5 kilometriä (kuva 7). Jos ajatellaan, että korkeintaan kymmenen kilometrin pituiset matkat olisi vielä sopiva taittaa pyörällä tai kävellen, 76 prosentilla vastaajista olisi tällainen työmatka. Merkittävällä osalla työntekijöistä on siis etäisyyden pohjalta katsottuna hyvät mahdollisuudet käydä töissä pyöräillen tai kävellen. Näin ollen työpaikkojen liikkumistottumusten muuttamisessa kohti kesäviä liikkumismuotoja on selvästi potentiaalia.



Kuva 5. Vastaajien liikkuminen joukkoliikenteellä.



Kuva 6. Vasemmalla työmatkan pääasiallinen kulkutapa talviaikana ja oikealla kesäaikana työpaikoittain vertailtuna.

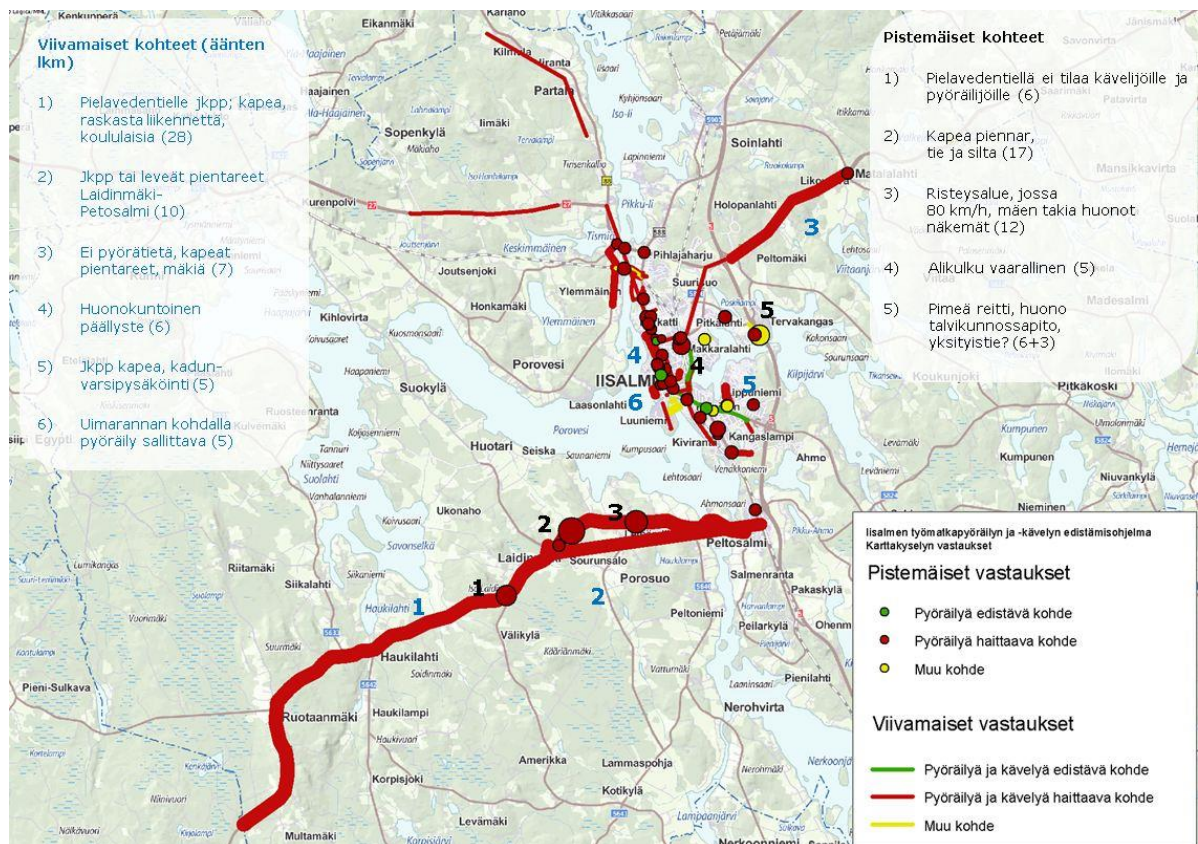


Kuva 7. Yhdensuuntainen työmatkan pituus työpaikoittain.

## 2.3 Asukaskysely – karttasovellus

Olennainen edistämishjelmaan kuuluva osa oli tutkia kaikkien iisalmelaisten mahdollisuuksia liikkua pyörällä ja jalan. Iisalmen kaupungin nykyiset jalankulku- ja pyöräilyväylät sekä ulkoilu-reitit ovat nähtävissä liitteessä 2. Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden selvittämisessä käytettiin tutkimuskeinona kaupunkilaisille avoinna olevaa Internet-pohjaista karttasovellusta. Karttasovelluksessa asukkaat saivat osoittaa kartalla työmatkapyöräilyn ja -kävelyn kannalta hankalia paikkoja tai onnistuneita ratkaisuja sekä esittää kehittämisehdotuksia, jotka helpottaisivat työmatkapyöräilyä tai -kävelyä. Myös muiden merkitsemiä kohteita sai äänestää; olla joko samaa tai eri mieltä. Lisäksi merkintöjä pystyi kommentoimaan. Esille nostetut asiat liittyivät pääasiassa jalan- kulku- ja pyöräilyväylien laatuun, hoitoon, turvallisuuteen tai reittien opastukseen. Kyselyyn oli mahdollista vastata noin kuukauden ajan.

Karttasovellukseen saatiin yhteensä 113 merkintää ja 192 ääntä. Vastaukset painottuivat pyöräilyä ja kävelyä haittaaviin tekijöihin, mikä on varsin yleistä tämän kaltaisessa tutkimuksessa. Myös neutraaleja kehittämisehdotuksia saatiin. Työmatkapyöräilyä edistävinä tekijöinä kiiteltiin kunnossapitoa, reitin kauneutta, liikennevaloja, pyöräilijät tunnistavia liikennevaloja (toisaalta joissain kohdin liikennevalojen toimimattomuus aiheutti myös närkästystä) sekä autoteiden risteämistä eritasossa. Pyöräilyä ja kävelyä haittaavina tekijöinä mainittiin liikennesääntöjen huono tuntemus tai niiden noudattamatta jättäminen, suuret ajonopeudet, talvikunnossapidon laatu ja ajoitus, päälysteen kunto, huonot näkemät, kapeat pientareet, yhdistetyt pyörätiet ja jalkakäytävät, katuvalojen puute, kadunvarsipysäköinti ja vaaralliset tienylitykset. Pyöräilyn ja kävelyn vaarallisuus ja hankaluus maanteiden varsilla sai paljon huomiota (kuva 8, keskustan alue: liite 3).



**Kuva 8. Pyöräilyä ja kävelyä haittaavat ja edistävät kohdat sekä muut mainitut kohteet Iisalmen alueella. Viivamaisissa kohteissa viivan paksuus kertoo kuinka moni vastaajista on ollut samaa mieltä pyöräilyä haittaavasta tai edistävästä yhteysvälistä (mitä paksumpi viiva, sitä useampi vastaaja oli samaa mieltä asiasta).**



Tutkimuskyselyn ja karttasovelluksen pohjalta yksittäisiä, konkreettisia kehitettäviä asioita ovat:

- turvallisempi reitti keskustan läpi
- keskustan nopeusrajoitusten alentaminen, etenkin Pohjolankadulla
- aurasurakointialueiden parempi yhteensovittaminen ja aurauksen ajoittaminen aikaisemmin aamulla, etenkin keskeisten työmatkareittien varrella, hiekoitus
- jalankulku- ja pyöräilyvälien korokkeiden loiventaminen risteyksissä
- reilusti korotetut suojatiet
- Pohjolankadulle kaikkiin risteyksiin liikennevalot
- Makkaralahden, Kankaan ja KoljonvIRRANTIE alikulkutunnelit: turvallisuuden parantaminen esimerkiksi tunneleita leventämällä, peilin lisäämisellä sekä parantamalla kunnossapitoa
- Pielavedentie, Porovedentie ja Huotarintie: teiden varteen pyörätie, levennetty piennar tai nopeusrajoituksen alentaminen
- Matalalahti: keskustaan suuntautuva uusi pyörätie
- Lepokankaantie: jalankulku- ja pyöräilyväylän rakentaminen
- Kiuruveden tie: liikenneturvallisuuden parantaminen
- Riistakatu: tielle rakennetun yhdistetyn pyörätien ja jalkakäytävän liikennejärjestelyn selkeyttäminen paremman opastuksen avulla
- Kirkonsalmentie ja Kivirannantie: tien kunnon parantaminen
- Ilvolankadun ja Savonkadun risteyskohta: liikenneturvallisuuden parantaminen korotetulla suojatiellä tai liikennevaloilla sekä kieltämällä pysäköinti kauempaa risteyskohdasta näkyvyyden parantamiseksi (risteyksessä kulkee paljon koululaisia, koska keskustan koulu sijaitsee sen yhteydessä).
- Laidinmäki-Peltosalmi: jalankulku- ja pyöräilyväylän rakentaminen.

Iisalmen kaupunki pyrkii vähentämään työmatkapyöräilyä haittaavia tekijöitä ottamalla ne huomioon infrastruktuurin suunnittelu- ja rakentamissuunnitelmissa. Vuodelle 2016 on esitetty muun muassa Koivuniemen jalankulku- ja pyöräilyväylän parantamista sekä Ahmontielle yhdistetyn pyörätien ja jalkakäytävän rakentamista välille Pajukatu–Marjahaanki. Lisäksi jalankulku- ja pyöräilyväylien päällysteitä korjataan eri puolilla kaupunkia. Kaupunki jatkaa myös neuvotteluja Pohjois-Savon ELY-keskuksen kanssa sen hallinnassa olevien väylien parantamistoimenpiteistä. Tienkäyttäjien asenteisiin ja käyttäytymiseen pyritään vaikuttamaan muun muassa Iisalmen työmatkapyöräilyn ja -kävelyn edistämissuunnitelmalla.

### 3. LIKKUMISEN OHJAUksen PILOTTIKOhteET

#### 3.1 Pilottikohteiden valinta

Työmatkapyöräilyn ja -jalankulun edistämishjelmaan osallistuvista työpaikoista valittiin kaksi pilottikohdetta, joille laadittiin pidemmän aikavälin toimintaa ohjaava pyöräilyä ja kävelyä edistävä liikkumisen ohjaamisen pilottisuunnitelma. Pilottisuunnitelman kohteiden valintaa ohjasivat työpaikoille kohdennetun kyselytutkimuksen tulokset. Hankkeen ohjausryhmä valitsi pilottikohteiksi Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän ja Olvin.

Valinnassa Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän puolesta puhuivat työpaikan suuri koko, johdon sitoutuminen hankkeeseen sekä se, että suunnitelman tulokset liitetään mukaan työterveyshuollon toimintasuunnitelmaan. Lisäksi keskustan sairaala on vain yksi monesta yksiköstä, joten liikkumisen ohjauksen suunnitelmaa on helppo soveltaa myös muissa yksiköissä. Lisäksi työn tuloksia voidaan jakaa asiakasvuorovaikutuksen kautta.

Olvi on puolestaan yksityinen yritys ja jo siten mielenkiintoinen kohde. Kestävän liikkumisen edistämistyön ja muiden kuin julkisten toimijoiden sitouttamisen vuoksi Olvi on laajasti ajatellen tärkeä pilottikohde. Myös kyselytutkimuksen tulokset puolsivat Olvin valintaa, sillä yrityksen työntekijät kulkivat enemmän henkilöautolla verrattaessa muiden työpaikkojen työntekijöihin. Työmatkat olivat kuitenkin niin lyhyitä, että ne olisi helposti mahdollista tehdä pyörällä tai kävelen. Työnsarkaa Olvin työntekijöiden kannustamisessa kestävämpiin liikkumistapoihin on siis nähtävissä.



Kuva 9. Ylä-Savon SOTE -kuntayhtymä ja erityisesti Iisalmen sairaala oli toinen pilottikohteiksi valituista työpaikoista.

#### 3.2 Pilottisuunnitelmien lähtökohdat

Pilottisuunnitelmien lähtökohtina toimivat kyselyn perusteella saadut vastaukset sekä kehittämissuhteet. Lähtötietoja laajennettiin ja täsmennettiin työnantajan edustajan kanssa käydyissä tapaamisissa. Tapaamisissa käytiin läpi muun muassa työnantajan järjestämiä kampanjoita ja kannustimia sekä tiedottamista, selvitettiin työasiamatkojen tyypit, matkustamishjeet sekä etätyö- ja etäneuvottelumahdollisuudet sekä käsiteltiin työaikoja ja -matkoja. Jatkossa on esitetty toimenpiteitä pyöräilyn ja jalankulun edistämiseksi. Toimenpiteiden vastuutahona on työnantaja, ellei toisin ole mainittu.

### 3.3 Ylä-Savon SOTE-kuntayhtymä

#### Työasiointimatkat ja työmatkat

Työpäivän aikana tehtävät työasiointimatkat saattavat aiheuttaa sen, että myös työmatkat on kuljettava omalla autolla. Työasiamatkoille lainattavat pyörät ja autot vapauttavat työntekijät valitsemaan työmatkojen kulkutavan vapaammin.

Nykyisin työasiointipyöriä ja -autoja on käytössä kotihoidolla. Polkupyöriä ei ole ns. brändätty näyttämään SOTE:n polkupyöriltä. Pyörien teippaaminen logoin ja soveltuvien värien tuoma esille organisaatiota ja antaa siitä hyvän kuvan. Iisalmen keskustassa sijaitsevat toimipisteet sijaitsevat pyöräilymatkan päässä toisistaan. Asiointimatkoilla käytettävissä olevat pyörät ovat potentiaalinen vaihtoehto autoilulle.

- 1) ”Brändätään” nykyiset työasiointipyörät (=teippaus).  
**2016**
- 2) Hankitaan lainattavat sähköpyörät työasiointimatkoille sekä pyörälaukut ja korit tavaroiden kuljetusta varten. Tarvittaessa suurempaa kuljetustarvetta varten hankitaan pyöräkärkyjä. Lisätään pyöriin tai niiden säilytystiloihin saataville muut varusteet (kypärä, valot). Järjestetään sähköpyörille latausmahdollisuudet. Sähköpyörien ja latausmahdollisuuksien kunnossapidosta vastaa kiinteistöhuolto.  
Ensimmäiset sähköpyörät hankitaan vuosina **2017-2018**. Mikäli pyörät todetaan hyviksi, hankitaan pyöriä lisää **2018-2019**. Sähköpyörät hankitaan:
  - a) kotihoidon työntekijöille
  - b) henkilökohtaisille avustajille
  - c) kiinteistöhuollon työntekijöille.
- 3) Hankitaan lainattavat polkupyörät työasiointimatkoille sekä pyörälaukut ja korit tavaroiden kuljetusta varten. Lisätään pyöriin tai niiden säilytystiloihin saataville muut varusteet (kypärä, valot). Pyörien kunnossapidosta vastaa kiinteistöhuolto.  
**2017-2018**
  - a) henkilökohtaiset avustajat
  - b) kiinteistöhuollon työntekijät
  - c) yleiseen käyttöön muihin toimipisteisiin.
- 4) Hankitaan lainattavat leasing autot työasiointimatkoille tai vuokrataan autoja tarvittaessa.  
**2017-2018**
  - a) erityisesti henkilökohtaiset avustajat.
- 5) Tarjotaan työntekijöille mahdollisuutta työsuhdepyörän hankkimiseen. Työsuhdepyörä toimii samalla periaatteella kuin työsuhdeauto. Työnantaja maksaa Työsuhdepyörän leasing-vuokran, ja työntekijän maksettavaksi jää laskennallinen osa pyörän verotusarvosta.  
**2017-2018**

#### Pyöräpysäköinti

Pyöräpysäköinti on oleellinen osa pyöräilymatkaa ja pyöräilyyn liittyvää infrastruktuuria. Pyöräpaikkojen puuttuminen tai alimitoitus johtaa usein pyörien pysäköimiseen epävirallisille paikoille tai vähentävät pyörällä tehtäviä matkoja. Työntekijöille tarkoitetun pyöräpysäköinnin tulee sijaita 10–35 metrin päässä työpaikan sisäänkäynnistä, josta on kulku sosiaalityötiloihin. Kuitenkin myös käyttäjien reitit ja tulosuunnat tulee ottaa huomioon pyöräpysäköinnin sijaintia suunniteltaessa. Työpäivän aikana polkupyörä on monta tuntia pysäköitynä, jolloin sen tulee olla suojattu säältä ja varkailta. Runkolukittavissa telineissä pyörät ovat ns. rengastelineitä paremmin suojassa varkauksilta. Rengastelineet eivät ole muutenkaan laadukkaita, koska ne voivat vaurioittaa pyörän vannetta ja mahdollisia levyjarruja. Sateelta ja tuiskulta pyöriä suojaa katoksellinen ja mahdollisesti myös seinällä varustettu pysäköintipaikka. Kattaminen helpottaa myös pyöräpysäköintipaikkojen kunnossapitoa ja mahdollistaa pysäköintipaikan käytön talvella.

- 1) Uusitaan sairaalan takasisäänkäynnin lähetytyillä sijaitseva pyöräpysäköinti: katoksellinen, selkeä ja runkolukituksen mahdollistava pysäköintipaikka (kuva 10).  
**2016**

- 2) Kun sairaalan etupihan pysäköintipaikkaa tai pyöräpysäköintiä uusitaan, muutetaan pyöräpysäköinnin rengastelineet runkolukittaviksi telineiksi (kuva 11).  
**2017-2018**
- 3) Varmistetaan, että pyöräpysäköinti on edellä mainitun ohjeistuksen mukainen kaikissa SOTE:n yksiköissä.  
**2017-2018**



**Kuva 10. Sairaalan takasisäänkäynnin lähetyillä sijaitsevaa pyöräpysäköintiä tulee selkeyttää ja uusia ohjeistuksen mukaiseksi.**



**Kuva 11. Sairaalan etupihalla pysäköintipaikan laidassa sijaitseva pyöräpysäköinti on katettu, mutta siinä on rengastelineet.**

### Sosiaalitilat

Sosiaalitilat ovat merkittävässä asemassa työmatkaliikkumisen mahdollistajana. Kunnolliset peseytymis- ja vaatteidenvaihtotilat ovat perusehto monelle hieman pidempää matkaa pyöräilevälle tai kävelevälle. Työpaikalla tulee olla sopivat suihkutilat, tilat vaatteiden vaihtoon, varusteiden kuivaukseen sekä varusteiden säilytykseen lukituissa kaapeissa. Vaikka sosiaalitilat olisivat kunnossa, työmatkaliikkumisen kynnyskysymykseksi saattaa nousta kulkuyhteydet ulko-ovelta sosiaalitiloihin. Pyöräpysäköinnistä tai jalankulkureiteiltä olisi hyvä päästä kulkemaan sosiaalitiloihin helposti ja muuten kuin pääaulan kautta.

- 1) Varmistetaan, että sosiaalitilat on edellä mainitun ohjeistuksen mukaisia kaikissa SOTE:n yksiköissä.  
**2017-2018**



## Kunnossapito

- 1) Parannetaan pyöräpysäköintipaikkojen ja tontin sisäisten jalankulku- ja pyöräily-yhteyksien kunnossapitoa:
  - a) Tarkastetaan telineiden kunto keväisin (kuva 12), tehdään tarvittavat muutokset.  
[Alkaen 2016, jatkuva](#)
  - b) Aurataan jalankulku- ja pyöräilyväylät sekä hiekoitetaan tarvittaessa.  
[Alkaen 2016, jatkuva](#)
  - c) Pyöräpysäköinti puhdistetaan lumesta (kuva 12).  
[Alkaen 2016, jatkuva](#)
  - d) Ajoitetaan kunnossapito työvuorojen vaihtumisajankohtiin: ennen klo 7.00, uusitaan tarvittaessa ennen klo 15.00 ja 21.00.  
[Alkaen 2016, jatkuva](#)
- 2) Ajoitetaan jalankulku- ja pyöräilyreittien kunnossapito sairaalan työaikojen mukaan pääväylillä ja sairaalaan vievillä väylillä niin, että väylät on aurattu ja hiekoitettu ennen klo 6.30. Tarkastetaan tarvittaessa kunto ja kunnossapito uusitaan ennen klo 15.00 ja 21.00 alkavia vuoroja. / vastuutahoina kaupunki ja ELY-keskus.  
[Alkaen 2016, jatkuva](#)



**Kuva 12. Pyörätelineiden kunto tulee tarkastaa säännöllisesti, jotta ne pysyvät käyttökelpoisina.**

## Etätyö ja etäneuvottelut

Työmatkat ja työpäivän aikana tehtävät matkat aiheuttavat liikennetarvetta. Työpaikalta kokouksiin matkustamista voidaan vähentää, mikäli etäneuvotteluun on käytettävissä sopivat laitteet. Etäneuvottelujen hyödyntämisen avulla säästetään matkustamiseen kuluva aikaa ja rahaa.

- 1) Hyödynnetään eri toimipaikkojen välisissä neuvotteluissa ensisijaisesti etäneuvottelumahdollisuuksia.  
[Alkaen 2016, jatkuva](#)
- 2) Järjestetään etäneuvottelumahdollisuuksista henkilöstölle koulutus (mm. videolaitteet, Lync).  
[Alkaen 2016, jatkuva](#)
- 3) Lisätään etäneuvottelun hyödyntämiseen tarvittavat ohjeet Intranetiin selkeästi saataville.  
[2016](#)
- 4) Mahdollistetaan etätyön tekeminen jatkossakin sellaisille työntekijöille, joille se työn luonteen puolesta on mahdollista.  
[Jatkuva](#)
- 5) Hankitaan tarvittaessa lisää laitteistoa, jotka ovat lainattavissa esimerkiksi etätyöpäivien ajaksi.  
[2017–2018](#)
- 6) Pidetään etätyöpäivän hakemisprosessi riittävän kevyenä.  
[Jatkuva](#)



- 7) Lisätään etätyöpäivän hakemisprosessista ohjeet Intranetiin selkeästi saataville.  
2016

## Turvallisuus

Pyöräily ja kävely voidaan kokea miellyttäväksi, mikäli kulkeminen on turvallista ja miellyttävää ja se myös koetaan turvalliseksi. Turvallisuus on merkittävässä roolissa paitsi pyöräilyn ja kävelyn lisäämisessä myös tapaturmien ja onnettomuuksien ehkäisemisessä. Jokainen voi vaikuttaa turvallisuuteen oikealla reitin valinnalla ja turvavälineiden käytöllä. Pimeään vuodenaikaan pyöräilijät ja jalankulkijat jäävät helposti huomaamatta myös valaistussa kaupunkiympäristössä.

- 1) Kannustetaan työntekijöitä käyttämään heijastinliivejä ja heijastimia, kerrotaan niiden merkityksestä ja lakisääteisyydestä
  - a) Vuosittain tiedotetaan heijastimien käytöstä ja lakisääteisyydestä vähintään Intranetissa, ajankohta lokakuu ja joulukuu.
  - b) Vuosittain Heijastinpäivänä (1.10.) tai seuraavana työpäivänä palkitaan heijastimen käyttäjiä pienellä palkinnolla (kahvi/tee, konvehti). Heijastinpäivästä ja palkitsemisesta tiedotetaan etukäteen sähköpostitse sekä Intranetissa.
  - c) Talvikilometrikisaan osallistuville jaetaan heijastimet tai pyöränvalot.
  - d) Kilpailuissa käytetään palkintoina heijastimia tai heijastinliivejä.
- 2) Kannustetaan työntekijöitä käyttämään kengissä liukuesteitä tai nastakenkiä.
  - a) Liukkaiden kielten alkaessa tiedotetaan Intranetissa tai sähköpostitse, millaisia liukuesteitä ja nastakenkiä on markkinoilla ja mistä niitä voi ostaa. Kerrotaan mahdollisista SOTE-kortilla saatavista alennuksista. Ajankohta n. marraskuu.
  - b) Tarjotaan kenkiin liitettävät liukuesteet ensisijaisesti työntekijöille, jotka liikkuvat yksityisillä pihilla.
- 3) Kannustetaan työntekijöitä käyttämään pyöräilykypärää, kerrotaan sen merkityksestä ja lakisääteisyydestä.
  - a) Vuosittain tiedotetaan pyöräilykypärästä ja sen lakisääteisyydestä vähintään Intranetissa, ajankohta huhtikuu.
  - b) Vuosittain Pyöräilyviikolla tai Pyörällä töihin -päivänä palkitaan kypärän käyttäjiä pienellä palkinnolla (kahvi/tee, konvehti). Kypärätempauksesta ja palkitsemisesta tiedotetaan etukäteen sähköpostitse sekä Intranetissa.
- 4) Kannustetaan työntekijöitä käyttämään polkupyörissä nastarenkaita tarvittaessa.
  - a) Vuosittain tiedotetaan Intranetissa tai sähköpostitse, millaisia nastarenkaita on markkinoilla ja mistä niitä voi ostaa. Kerrotaan mahdollisista SOTE-kortilla saatavista alennuksista. Ajankohta loka-marraskuu.
- 5) Kannustetaan työntekijöitä käyttämään pyörässä valoja, kerrotaan niiden merkityksestä ja lakisääteisyydestä.
  - a) Vuosittain tiedotetaan pyörän valosta ja sen lakisääteisyydestä, millaiset valot ovat sallittuja ja mistä niitä voi ostaa. Kerrotaan mahdollisista SOTE-kortilla saatavista alennuksista. Tiedotus vähintään Intranetissa, ajankohta lokakuu ja joulukuu.
  - b) Talvikilometrikisaan osallistuville jaetaan pyöränvalot tai heijastimet.
  - c) Kilpailuissa käytetään palkintona pyörän valoja.
- 6) Turvavälineiden käytöstä tehdään seuranta vuosittaisten heijastin- ja pyöräilykypärätempausten yhteydessä. Tempauksissa havaitut määrät tilastoidaan.
- 7) Turvallisuusteemoista tiedotetaan vuosikellon mukaisesti (kuva 15).
- 8) Työnantajan järjestämissä kilpailuissa edellytetään turvavälineiden käyttöä. Varmistetaan, että osallistujilla on välineet käytettävissään.
- 9) Hyödynnetään työhyvinvointipäivissä turvallisuuden liittyviä teemoja, kuten heijastimien näkyvyyttä.
- 10) Tehdään työmatkojen riskienarviointi työyksiköittäin vuosittain.
- 11) Työsuojeluvastaavat perehtyvät Työturvallisuuskeskuksen ja Liikenneturvan Turvallisesti työliikenteessä – Toimintamalleja ja vinkkejä työyhteisölle -oppaaseen.

**Kaikki em. toimenpiteet alkaen 2016, jatkuvia**



**Kuva 13. Oikeat varusteet parantavat pyöräilyn ja kävelyn turvallisuutta.**

### Kampanjat

Kampanjoiden avulla tehdään työmatkapyöräilyä ja -kävelyä tunnetummaksi ja herätellään työntekijöitä kokeilemaan näitä kulkutapoja. Kampanjoiden avulla voidaan kannustaa myös työntekijöitä, jotka jo pyöräilevät ja kävelevät työmatkansa. Myös muut kannustimet helpottavat ja edesauttavat pyöräilyä ja kävelyä.

Pyöräilyyn ja kävelyyn liittyviä valtakunnallisia teemapäiviä ja -viikkoja järjestetään keväisin ja syksyisin. Teemaviikkoja ja -päiviä kannattaa hyödyntää myös työnantajan kampanjoissa ja tiedotuksessa. Vuosittaisia teemoja ovat Pyöräilyviikko ja Pyörällä töihin -päivä toukokuussa sekä Liikkujan viikko, Auton vapaapäivä, Kimppakyytipäivä ja Etätyöpäivä syksyisin. Työmatkaliikkumisen turvallisuuden edistämässä voi hyödyntää myös Heijastinpäivää 1.10.

Työmatkaliikkumiseen liittyviä valtakunnallisia kilpailuja ovat muun muassa Kilometrikisa kesäkaudella sekä Talvikilometrikisa kevätkaudella. Kilometrikisat ovat muun muassa yritysten, työyhteisöjen ja seurojen välisiä kilpailuja, jossa osallistujat kirjaavat pyöräilykilometrejänsä ylös ja kartuttavat oman joukkueen kilometrisaldoa. Kilometreiksi voi kirjata paitsi työmatkoilla kertyneet kilometrit, myös vapaa-ajan pyöräilyt.

- 1) Osallistutaan valtakunnalliseen kilometrikisaan. Valtakunnallisen kilpailun ohessa järjestetään SOTE:n oma kilpailu, jossa palkitaan Ylä-Savon SOTE:n sisällä aktiivisimmat pyöräilijät tai arvotaan aktiivisten pyöräilijöiden kesken voittajat ryhmä- ja yksilöluokissa. Pyöräilyn lisäksi kilpailussa otetaan huomioon kävellyt kilometrit. Palkintoina jaetaan liikkumista tukevia palkintoja kuten pyöränvaloja, sadeviittoja, heijastimia, lenkkeilykenkiä, alennuksia liikuntapaikkoihin tai ylimääräisiä tyhy-päiviä.

**Alkaen 2016, jatkuva**

- 2) Osallistutaan valtakunnalliseen talvikilometrikisaan. Valtakunnallisen kilpailun ohessa järjestetään SOTE:n oma kilpailu, jossa palkitaan Ylä-Savon SOTE:n sisällä aktiivisimmat pyöräilijät tai arvotaan aktiivisten pyöräilijöiden kesken voittajat ryhmä- ja yksilöluokissa. Pyöräilyn lisäksi kilpailussa otetaan huomioon kävellyt kilometrit. Talvikilometrikisaan osallistuville jaetaan kannustimeksi heijastimet tai pyörän valot. Palkintoina jaetaan liikkumista tukevia palkintoja kuten sadeviittoja, lenkkeilykenkiä, alennuksia liikuntapaikkoihin tai ylimääräisiä tyhy-päiviä.

**Alkaen 2016, jatkuva**

- 3) Palkitaan teemapäivinä liikkujia ilmaisella aamiaisella tai lounasalennuksilla. Palkitaan Pyörällä töihin -päivänä töihin pyöräilleet tai kävelleet, Kimppakyytipäivänä pitkämatkaisia kimmppakyytien käytöstä ja Auton vapaapäivänä henkilöitä, jotka ovat tulleet töihin muuten kuin autolla tai jotka ovat jotenkin muuten vähentäneet auton käyttöä työmatkoillaan (esim. kimmppakyydit).

**Osa toteutetaan 2016, osa 2017-2018, jatkuva**

- 4) Vuosittain Heijastinpäivänä (1.10.) tai seuraavana työpäivänä palkitaan heijastimen käyttäjiä pienellä palkinnolla (kahvi/tee, konvehti). Heijastinpäivästä ja palkitsemisesta tiedotetaan etukäteen sähköpostitse sekä Intranetissa.

**Alkaen 2016, jatkuva**

- 5) Vuosittain Pyöräilyviikolla tai Pyörällä töihin -päivänä palkitaan kypärän käyttäjiä pienellä palkinnolla (kahvi/tee, konvehti). Kypärätempauksesta ja palkitsemisesta tiedotetaan etukäteen sähköpostitse sekä Intranetissa.

**Alkaen 2016, jatkuva**

Lisätietoja:

<http://www.kilometrikisa.fi/>

<http://www.poljin.fi/fi/toiminta/pyorailyviikko/pyorailyvinkit-tyonantajalle>

### Kannustimet

Työmatkapyöräilyyn ja -kävelyyn voidaan kannustaa myös erilaisin palveluin ja palkinnoin. Kohderyhmätyyppejä on kaksi: jo työmatkansa pyöräilevät tai kävelevät työntekijät sekä työntekijät, jotka eivät vielä pyöräile tai kävele työmatkojaan. Uusia liikkujia tulee kannustaa pyöräilyyn tai kävelyyn ja pienentää kynnystä kokeilla uutta kulkutapaa. Jo pyöräileviä ja kävelevä työntekijöitä tulee kiittää ja kannustaa jatkamaan.

- 1) Järjestetään polkupyörähuoltoa työpäivän aikana: Työnantaja tilaa pyörähuoltajan huoltamaan työntekijöiden pyöräpysäköinnissä olevat pyörät kahdesti vuodessa. Kustannukset voidaan jakaa huollon tilanneiden työntekijöiden kesken tai huolto voi toimia kilpailun tai kampanjan palkintona. Selvitetään, voidaanko huoltamisessa hyödyntää kiinteistöhuollon työntekijöiden ammattitaitoa. Ensimmäinen pyörähuolto järjestetään tammi-helmikuussa 2016.

**Alkaen 2016, jatkuva**

- 2) Yritysten kanssa sovitaan SOTE-kortilla saatavista alennuksista; pyörähuolto, kävely- ja pyöräilyvarusteet.

**Jatkuva**

### Tiedottaminen

Tiedottaminen on merkittävä osa liikkumisen ohjausta. Palveluiden olemassaolosta on saatava riittävästi tietoa, jonka on oltava helposti löydettävissä. Tiedottaminen parantaa olemassa olevien välineiden ja palveluiden saatavuutta. Kun tieto on helposti saatavilla, kynnys välineiden ja palveluiden käyttöön ja kokeilemiseen madaltuu. Tietojen tulee olla saatavilla pysyvästi tietystä paikasta. Pysyvän tiedon lisäksi ajankohtaisia asioita tulee nostaa esille myös muulla tavoin. Huonosti löytyvä tieto tai liian hankalat järjestelmät voivat nousta kynnyskysymykseksi välineen tai palvelun hyödyntämiselle.

Työntekijöille tarkoitettu informaatio voidaan koota Intranetiin, josta se on aina halutessa saatavilla. Myös tässä työssä esitetyt aihealueet voidaan koota Intranetiin esimerkiksi Liikkuminen -otsikon alle. Pysyvän tiedon lisäksi ajankohtaisista aiheista voidaan välittää tietoa Intranetin kautta, sähköpostiviestein sekä kahvipöytään tai oviin jaettavien painettujen esitteiden avulla. Lisäksi voidaan hyödyntää erilaisia koulutuspäiviä.

- 1) Koulutus

- a. Järjestetään etäneuvottelumahdollisuuksista henkilöstölle koulutus (mm. videolaitteet, Lync)

**2016, jatkuva uusille työntekijöille**

- b. kerrataan pyöräily sääntöjä tyhy-päivässä (luennoitsijaa voi pyytää esimerkiksi Liikenneturvalta).

**2017–2018, jatkuva esim. kolmen vuoden välein**

- 2) Tiedottaminen

- a. Perustetaan Intranetiin kimppakyytiportaali, jossa työntekijät voivat sopia ainakin työmatkojen ja työasiointimatkojen tekemisestä kimppakyydeillä.

**2017–2018**

- b. Tiedotetaan Intranetissa työpaikan järjestämistä kampanjoista.

**Jatkuva**

- c. Järjestetään työasiointipyörien ja -autojen varausjärjestelmä esim. kalenterin kautta.

**2017–2018**

- d. Tiedotetaan työasiointipyöristä ja -autoista Intranetissa, sähköpostein (esim. 2 krt/vuosi) ja painetuin tiedottein, jotka voidaan kiinnittää esim. seinälle, ilmoitustaululle tai kahvipöytään. Tiedotettavia asioita ovat varaustapa, lainausperiaatteet, varusteet, liikennesäännöt ja pyörien tai autojen säilytys. (Kuva 14.)  
**2017–2018 (kun pyörät/autot ovat käytettävissä), jatkuva**
- e. Tiedotetaan Intranetissa jalankulku- ja pyöräilyreittien sijainnista sekä joukkoliikenteen aikatauluista.  
**2016, päivitetään tarvittaessa**
- f. Tiedotetaan Intranetissa pyöräpysäköinnin ja sosiaalityötilojen sijainnista ja esimerkiksi pukukaappien jakoperusteista.  
**Alkaen 2016, jatkuva**
- g. Tehdään yhteistyötä Iisalmen liikenneturvallisuusryhmän kanssa. Välitetään työmatkaliikkumiseen liittyvistä tapahtumista ja uutisista tietoa työntekijöille Intranetissa, sähköpostein tai painetuin tiedottein.  
**Alkaen 2016, jatkuva**
- h. Lisätään etäneuvottelun hyödyntämiseen tarvittavat ohjeet Intranetiin selkeästi saataville.  
**2016**
- i. Lisätään etätyöpäivän hakemisprosessista ohjeet Intranetiin selkeästi saataville.  
**2016**

Vastaanottaja...

Kopio...

Piilokopio...

Lähetä

Aihe: Työasiointipyörä

Hei,

Toimipaikkaamme on hankittu työasiointipyöriä, jotka on tarkoitettu työasiamatkojen tekemiseen työpäivän aikana. Pyörät on varustettu pyörälaukuin, soittokekkeillä ja valoilla. Lisäksi jokaiseen pyörään kuuluu pyöräilykypärä.

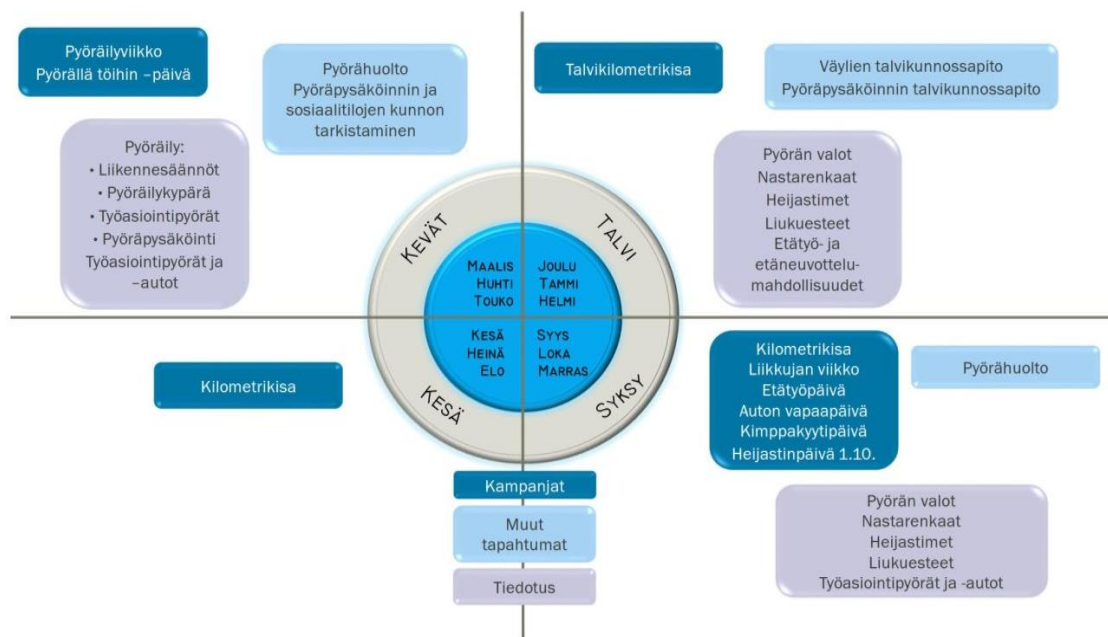
Kannustamme vilpittömästi pyörien käyttöön.

Pyörät varataan kalenterin kautta. Lisätietoja pyörien käytöstä, varausjärjestelmästä ja pyöräilyä koskevista liikennesäännöistä on koottu

**Kuva 14. Tiedottaminen on merkittävässä roolissa palveluiden ja tapahtumien jalkauttamisessa.**

### Toimenpiteiden ajoittaminen

Osa edellä esitetyistä toimenpiteistä on kertaluontoisia ja osa vaatii jatkuvaa ylläpitoa. Suuri osa toimenpiteistä toistuu vuosittain aina samaan aikaan vuotta. Vuoden eri ajankohtiin ajoittuvat toimenpiteet on koottu työmatkapyöräilyn ja -kävelyn edistämisen vuosikelloksi. Vuosikello toimii apuvälineenä tiedotuksen, kampanjoiden ja tapahtumien ajoittamisessa. Tarkemmat tiedot vuosikellosta esitetyistä toimenpiteistä on kirjattu Ylä-Savon SOTE:n pilottisuunnitelman toimenpiteiden alle.



Kuva 15. Työmatkapyöräilyn ja -kävelyn vuosikello.

### 3.4 Olvi

#### Pyöräpysäköinti

Pyöräpysäköinti on oleellinen osa pyöräilymatkaa ja pyöräilyyn liittyvää infrastruktuuria. Pyöräpaikkojen puuttuminen tai alimitoitus johtaa usein pyörien pysäköimiseen epävirallisille paikoille tai vähentävät pyörällä tehtäviä matkoja. Työntekijöille tarkoitetun pyöräpysäköinnin tulee sijaita 10–35 metrin päässä työpaikan sisäänkäynnistä, josta on kulku sosiaalityöihin. Kuitenkin myös käyttäjien reitit ja tulosuunnat tulee ottaa huomioon pyöräpysäköinnin sijaintia suunniteltaessa. Työpäivän aikana polkupyörä on monta tuntia pysäköitynä, jolloin sen tulee olla suojattu säältä ja varkailta. Runkolukittavissa telineissä pyörät ovat ns. rengastelineitä paremmin suojassa varkauksilta. Rengastelineet eivät ole muutenkaan laadukkaita, koska ne voivat vaurioittaa pyörän vannetta ja mahdollisia levyjarruja. Sateelta ja tuiskulta pyöriä suojaa katoksellinen ja mahdollisesti myös seinällä varustettu pysäköintipaikka. Kattaminen helpottaa myös pyöräpysäköintipaikkojen kunnossapitoa ja mahdollistaa pysäköintipaikan käytön talvella.

- 1) Uusitaan pääsisäänkäynnin lähetyvillä sijaitseva pyöräpysäköinti: katoksellinen, selkeä ja runkolukituksen mahdollistava pysäköintipaikka. Siirretään pyöräpysäköinti portin tuntumaan. Vastaavasti autopaikkoja olisi mahdollista siirtää etäämmäs pysäköintialueen reunalle.  
**2016–2017**
- 2) Olvi-hallin puoleiselle sisäänkäynnille lisätään katoksellinen pyöräpysäköintipaikka nykyisen pyörätelineen paikalle.  
**2016–2017**





**Kuva 16. Pääsisäänkäynnin pyöräpysäköinti olisi hyvä siirtää lähemmäs porttia sekä uusia telineitä**



**Kuva 17. Olvi-hallin puoleiselle sisäänkäynnille olisi hyvä saada katettu pyöräpysäköinti.**

### Sosiaalityilat

Sosiaalityilat ovat merkittävässä asemassa työmatkaliikkumisen mahdollistajana. Kunnolliset peseytymis- ja vaatteidenvaihtotilat ovat perusehto monelle hieman pidempää matkaa pyöräilevälle tai kävelevälle. Työpaikalla tulee olla sopivat suihkutilat, tilat vaatteiden vaihtoon, varusteiden kuivaukseen sekä varusteiden säilytykseen lukituissa kaapeissa. Vaikka sosiaalityilat olisivat kunnossa, työmatkaliikkumisen kynnyksymykseksi saattaa nousta kulkuyhteydet ulko-ovelta sosiaalityloihin. Pyöräpysäköinnistä tai jalankulkureiteiltä olisi hyvä päästä kulkemaan sosiaalityloihin helposti ja muuten kuin pääaulan kautta.

- 1) Varmistetaan, että sosiaalitylat on edellä mainitun ohjeistuksen mukaisia.  
**2016 – jatkuva**
- 2) Vanhan puolen sosiaalitylat varustetaan seuraavien korjaustoimenpiteiden yhteydessä ilmastoinnilla vaatteiden kuivatuksen mahdollistamiseksi.  
**Otetaan huomioon seuraavan kunnostuksen yhteydessä**

## Kunnossapito

- 1) Parannetaan pyöräpysäköintipaikkojen ja tontin sisäisten jalankulku- ja pyöräily-yhteyksien kunnossapitoa:
  - a. Tarkastetaan telien kunto keväisin.
  - b. Aurataan jalankulku- ja pyöräilyväylät sekä hiekoitetaan tarvittaessa.
  - c. Ajoitetaan kunnossapito työvuorojen vaihtumisajankohtiin: ennen klo 6.00 sekä tarvittaessa ennen klo 14.00 ja 21.00.

### Alkaen 2016, jatkuva

- 2) Ajoitetaan jalankulku- ja pyöräilyreittien kunnossapito työaikojen mukaan pääväylillä niin, että väylät on aurattu ja hiekoitettu ennen klo 5.30. Tarkastetaan tarvittaessa kunto, ja kunnossapito uusitaan ennen klo 14.00 ja 21.00 alkavia vuoroja. / vastuutahoina kaupunki ja ELY-keskus.

### Alkaen 2016, jatkuva



**Kuva 18. Jalankulku- ja pyöräilyväylien kunnossapito ajoitetaan niin, että väylät ovat käyttökelpoisia heti aamusta.**

## Etätyö ja etäneuvottelut

Työmatkat ja työpäivän aikana tehtävät matkat aiheuttavat liikennetarvetta. Työpaikalta kokouksiin matkustamista voidaan vähentää, mikäli etäneuvotteluun on käytettävissä sopivat laitteet. Etäneuvottelujen hyödyntämisen avulla säästetään matkustamiseen kuluva aikaa ja rahaa.

- 1) Hyödynnetään eri toimipaikkojen välisissä neuvotteluissa ensisijaisesti etäneuvottelumahdollisuuksia.  
**2016 - jatkuva**
- 2) Järjestetään etäneuvottelumahdollisuuksista henkilöstölle tarvittaessa koulutus (mm. videolaitteet, Lync).  
**2016**
- 3) Mahdollistetaan etätyön tekeminen jatkossakin sellaisille työntekijöille, joille se työn luonteen puolesta on mahdollista.  
**2016 -jatkuva**

## Julkinen liikenne

Julkinen liikenne voi olla osaltaan lisäämässä ihmisten siirtymistä viisaisiin kulkumuotoihin. Esimerkiksi 3-5 kilometrin etäisyydellä työpaikalta asuville liikkumismahdollisuus, jossa töihin menään toiseen suuntaan julkisella liikenteellä ja toiseen suuntaan kävellään kotiin, olisi toimiva vaihtoehto. Kävelyn ja pyöräilyn suosiota voisi lisätä myös selkeät solmupysäkit, joihin olisi helppo tulla kävellen tai pyöräillen. Olvin osalta ongelmana koetaan se, etteivät linja-autot käy Luuniemessä. Asiaan tulee kiinnittää huomiota siinä vaiheessa kun Iisalmen paikallisliikennettä suunnitellaan seuraavan kerran kokonaisuutena. Yksi tutkittava vaihtoehto voisi olla, että voisiko aamulla jokin linja-autoasemalle päättyvä vuoro jatkaa Luuniemeen ja voisiko iltapäivällä jokin

linja-autoasemalta aloittava vuoro aloittaa jo Luuniemestä. Myös Luuniemeen tehtävä pisto jollekin linjalle voisi tulla kyseeseen, jos se ei kohtuuttomasti haittaisi linjan muiden matkustajien palvelutasoa. Genelecin tienhaarassa olisi julkiselle liikenteelle toimiva kääntöpaikka.

- 1) Infotauluille sekä muihin julkisiin tiloihin joukkoliikenteen aikataulutietoa.  
**2016–2017**
- 2) Palautetta kaupungille pyöräpysäköinnin tarpeista paikallisliikenteen reitillä.  
**2016–2017**
- 3) Tutkitaan mahdollisuutta liittää Luuniemi mukaan Iisalmena paikallisliikennealueeseen edellyttäen, että ratkaisu on mahdollista tehdä automäärää lisäämättä ja muun linjaston palvelutasoa heikentämättä. Tavoitteena on saada järjestettyä alueen työpaikkoihin työmatkayhteydet, jotka samalla tarjoavat alueen asukkaille joukkoliikenneyhteyden keskus-  
**Seuraavan kerran kun Iisalmen paikallisliikennettä suunnitellaan kokonaisuutena**

## Turvallisuus

Pyöräily ja kävely voidaan kokea miellyttäväksi, mikäli kulkeminen on turvallista ja miellyttävää ja se myös koetaan turvalliseksi. Turvallisuus on merkittävässä roolissa paitsi pyöräilyn ja kävelyn lisäämisessä myös tapaturmien ja onnettomuuksien ehkäisemisessä. Jokainen voi vaikuttaa turvallisuuteen oikealla reitin valinnalla ja turvavälineiden käytöllä. Pimeään vuodenaikaan pyöräilijät ja jalankulkijat jäävät helposti huomaamatta myös valaistussa kaupunkiympäristössä.

- 1) Kannustetaan työntekijöitä käyttämään heijastinliivejä ja heijastimia, kerrotaan niiden merkityksestä ja lakisääteisyydestä
  - a) Vuosittain tiedotetaan heijastimien käytöstä ja lakisääteisyydestä, ajankohta lokakuu ja joulukuu.
  - b) Vuosittain Heijastinpäivänä (1.10.) tai seuraavana työpäivänä palkitaan heijastimen käyttäjiä pienellä palkinnolla (kahvi/tee, konvehti). Heijastinpäivästä ja palkitsemisesta tiedotetaan etukäteen.
  - c) Kilpailuissa käytetään palkintoina heijastimia tai heijastinliivejä.
- 2) Kannustetaan työntekijöitä käyttämään kengissä liukuesteitä tai nastakenkiä.
  - a) Liukkaiden kielten alkaessa tiedotetaan Intranetissa tai sähköpostitse, millaisia liukuesteitä ja nastakenkiä on markkinoilla ja mistä niitä voi ostaa. Ajankohta n. marraskuu.
  - b) Tarjotaan kenkiin liitettäviä liukuesteitä työntekijöille
- 3) Kannustetaan työntekijöitä käyttämään pyöräilykypärää, kerrotaan sen merkityksestä ja lakisääteisyydestä.
  - a) Vuosittain tiedotetaan pyöräilykypärästä ja sen lakisääteisyydestä, ajankohta huhtikuu.
  - b) Vuosittain Pyöräilyviikolla tai Pyörällä töihin -päivänä palkitaan kypärän käyttäjiä pienellä palkinnolla (kahvi/tee, konvehti). Kypärätempauksesta ja palkitsemisesta tiedotetaan etukäteen.
- 4) Kannustetaan työntekijöitä käyttämään polkupyörissä nastarenkaita tarvittaessa.
  - a) Vuosittain tiedotetaan Intranetissa tai sähköpostitse, millaisia nastarenkaita on markkinoilla ja mistä niitä voi ostaa.
- 5) Kannustetaan työntekijöitä käyttämään pyörässä valoja, kerrotaan niiden merkityksestä ja lakisääteisyydestä.
  - a) Vuosittain tiedotetaan pyörän valosta ja sen lakisääteisyydestä, millaiset valot ovat sallittuja ja mistä niitä voi ostaa. Ajankohta lokakuu ja joulukuu.
  - b) Kilpailuissa käytetään palkintona pyörän valoja.
- 6) Turvavälineiden käytöstä tehdään seuranta vuosittaisten heijastin- ja pyöräilykypärätempausten yhteydessä. Tempauksissa havaitut määrät tilastoidaan.
- 7) Turvallisuusteemoista tiedotetaan vuosikellon mukaisesti (kuva 21).
- 8) Työnantajan järjestämissä kilpailuissa edellytetään turvavälineiden käyttöä. Varmistetaan, että osallistujilla on välineet käytettävissään.
- 9) Hyödynnetään työhyvinvointipäivissä turvallisuuden liittyviä teemoja, kuten heijastimien näkyvyyttä.

- 10) Työsuojeluvastaavat perehtyvät Työturvallisuuskeskuksen ja Liikenneturvan Turvallisesti työliikenteessä – Toimintamalleja ja vinkkejä työyhteisölle -oppaaseen.
- 11) Muistutetaan turvallisesta liikkumisesta potentiaalisesti vaarallisissa kohteissa tehtaan sisällä ja esimerkiksi Olvi-hallilta tehtaalalle kuljettaessa.
- 12) Jatketaan infotauluilla turvallisuusviestintää ja hyödynnetään turvallisuuden teemapäiviä, kuten Tapaturmapäivä, turvallisuusviestinnässä.

#### **Kaikki em. toimenpiteet alkaen 2016, jatkuvia**

- 13) Mahdollisesti osallistutaan Liikenneturvan työliikenteen turvallisuushankkeeseen Pohjois-Savon pilottikohteena.



**Kuva 19. Oikeat kuljetusvälineet ovat osa pyöräilyn turvallisuutta.**

### **Kampanjat**

Pyöräilyyn ja kävelyyn liittyviä valtakunnallisia teemapäiviä ja -viikkoja järjestetään keväisin ja syksyisin. Teemaviikkoja ja -päiviä kannattaa hyödyntää myös työnantajan kampanjoissa ja tiedotuksessa. Vuosittaisia teemoja ovat Pyöräilyviikko ja Pyörällä töihin -päivä toukokuussa sekä Liikkujan viikko, Auton vapaapäivä, Kimppakyytipäivä ja Etätyöpäivä syksyisin. Työmatkaliikkumisen turvallisuuden edistämässä voi hyödyntää myös Heijastinpäivää 1.10.

Työmatkaliikkumiseen liittyviä valtakunnallisia kilpailuja ovat muun muassa Kilometrikisa kesäkaudella sekä Talvikilometrikisa kevätkaudella. Kilometrikisat ovat muun muassa yritysten, työyhteisöjen ja seurojen välisiä kilpailuja, jossa osallistujat kirjaavat pyöräilykilometrejänsä ylös ja kartuttavat oman joukkueen kilometrisaldoa. Kilometreiksi voi kirjata paitsi työmatkoilla kertyneet kilometrit, myös vapaa-ajan pyöräilyt.

- 1) Jatketaan OLVI:n omaa hyvää käytäntöä toukokuusta ”kuntokuuna” ja tuetaan tätä markkinointia valtakunnallisten kampanjoiden tiedottamisella.  
**Toukokuut alkaen 2016, jatkuva**
- 2) Osallistutaan valtakunnalliseen kilometrikisaan.  
**Alkaen 2016, jatkuva**
- 3) Uusien työntekijöiden ja kesätyöntekijöiden perehdytyksessä kannustetaan käyttämään liikkumisessa pyöräilyä, jalankulkua, kimppakyytejä ja julkista liikennettä sekä mietitään mahdollisia kannustimia tueksi.  
**Kesät alkaen 2016, jatkuva**
- 4) Palkitaan teemapäivinä liikkujia ilmaisella aamiaisella tai lounasalennuksilla. Palkitaan Pyörällä töihin -päivänä töihin pyöräilleet tai kävelleet, Kimppakyytipäivänä pitkämatkalaisia kimppakyytien käytöstä ja Auton vapaapäivänä henkilöitä, jotka ovat tulleet töihin muuten kuin autolla tai jotka ovat jotenkin muuten vähentäneet auton käyttöä työmatkoillaan (esim. kimppakyydit).  
**Alkaen 2016, jatkuva**



Lisätietoja:

<http://www.kilometrikisa.fi/>

<http://www.poljin.fi/fi/toiminta/pyorailyviikko/pyorailyvinkit-tyonantajalle>

## Kannustimet

Työmatkapyöräilyyn ja -kävelyyn voidaan kannustaa myös erilaisin palveluin ja palkinnoin.

- 1) Järjestetään polkupyörähuoltoa työpäivän aikana: Työnantaja tilaa pyörähuoltajan huoltamaan työntekijöiden pyöräpysäköinnissä olevat pyörät kahtena päivänä vuodessa. Ensimmäinen pyöränhuolto järjestetään tammi-helmikuussa 2016.
  - a) Kustannukset voidaan jakaa huollon tilanneiden työntekijöiden kesken tai
  - b) huolto voi toimia kilpailun tai kampanjan palkintona tai
  - c) suoritetaan pyöriin perustarkastus (öljyt, ilmat ja huoltosuositukset)

### Kokeilu 2016–2017

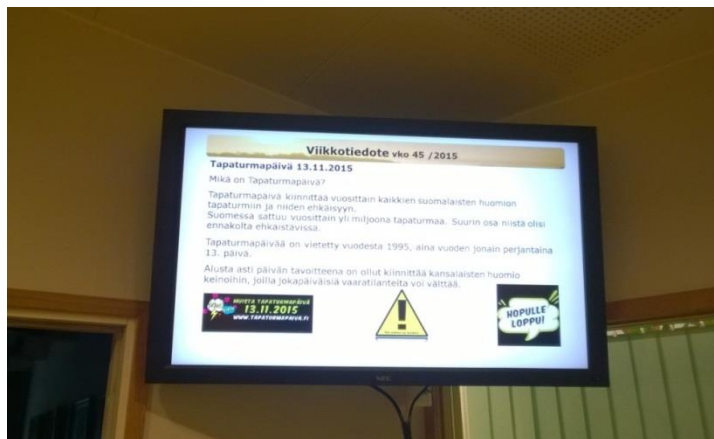
- 2) Yritysten kanssa sovitaan alennuksista; pyöränhuolto, kävely- ja pyöräilyvarusteet.  
**2017**
- 3) Hankitaan OLVI:n omin mainoksia varustetut pyöräilykypärät, heijastinliivit tai kävelysauvat kannustamaan omaehtoista liikkumista. Voi toimia esim. liikelahjana tai työntekijöiden palkitsemismuotona.  
**2016–2017**
- 4) Tarjotaan työntekijöille mahdollisuutta työsuohdepyörän hankkimiseen. Työsuohdepyörä toimii samalla periaatteella kuin työsuohdeauto. Työnantaja maksaa Työsuohdepyörän leasing-vuokran, ja työntekijän maksettavaksi jää laskennallinen osa pyörän verotusarvosta.  
**2017–2018**

## Tiedottaminen

Tiedottaminen on merkittävä osa liikkumisen ohjausta. Palveluiden olemassaolosta on saatava riittävästi tietoa, jonka on oltava helposti löydettävissä. Työntekijöille tarkoitettu informaatio voidaan koota Intranetiin, josta se on aina halutessa saatavilla. Myös tässä työssä esitetyt aihealueet voidaan koota Intranetiin esimerkiksi Liikkuminen -otsikon alle. Pysyvän tiedon lisäksi ajankohtaisista aiheista voidaan välittää tietoa Intranetin kautta, sähköpostiviestein sekä kahvipöytään tai oviin jaettavien painettujen esitteiden avulla. Lisäksi voidaan hyödyntää erilaisia koulutuspäiviä.

- 1) Koulutus
  - a) Järjestetään etäneuvottelumahdollisuuksista henkilöstölle koulutus (mm. videolaitteet, Lync)
  - b) Kerrataan pyöräilysääntöjä tyhy-päivässä (luennoitsijaa voi pyytää esimerkiksi Liikenneturvalta).

### 2016 kevät, jatkuva tarvittaessa



Kuva 20. Hyödynnetään tehtaan infotauluja turvallisuustiedottamisessa.



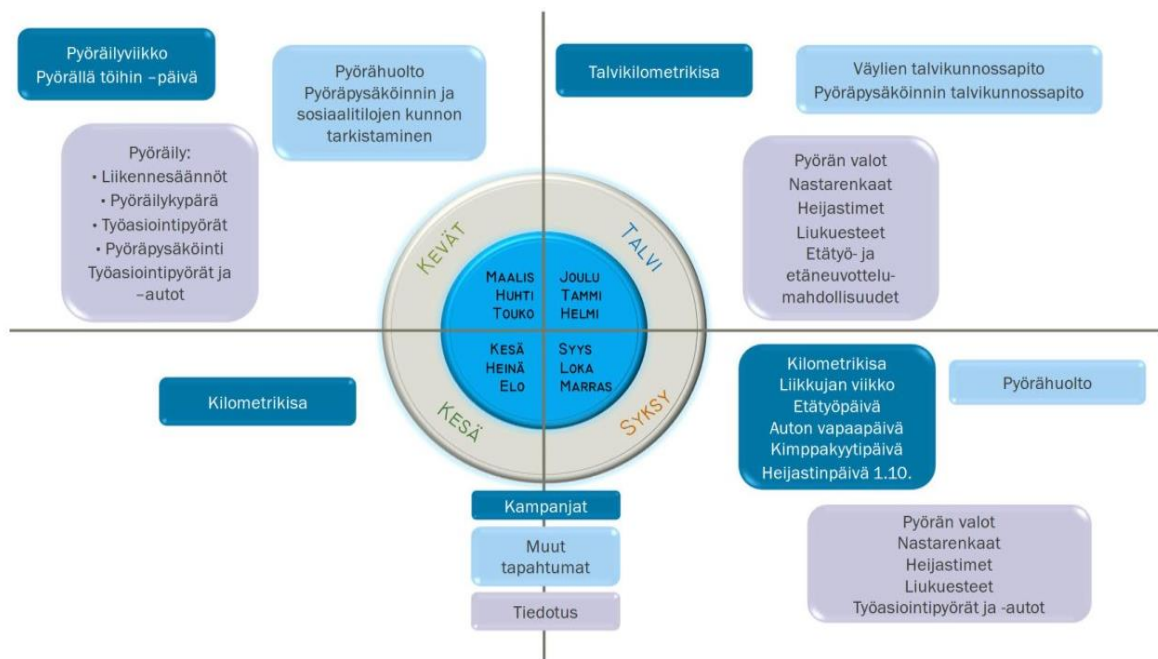
## 2) Intranet

- Perustetaan kimppakyytiportaali, jossa työntekijät voivat sopia ainakin työmatkojen ja työasiointimatkojen tekemisestä kimppakyydeillä.
- Tiedotetaan työpaikan järjestämistä kampanjoista.
- Tiedotetaan jalankulku- ja pyöräilyreittien sijainnista sekä joukkoliikenteen aikatauluista.
- Tehdään yhteistyötä Iisalmen liikenneturvallisuusryhmän kanssa. Välitetään työmatkaliikkumiseen liittyvistä tapahtumista ja uutisista tietoa työntekijöille Intranetissa, sähköpostein tai painetuin tiedottein.
- Lisätään etäneuvottelun hyödyntämiseen tarvittavat ohjeet Intranetiin selkeästi saataville.

Alkaen 2016, jatkuva

## Toimenpiteiden ajoittaminen

Osa edellä esitetyistä toimenpiteistä on kertaluontoisia ja osa vaatii jatkuvaa ylläpitoa. Suuri osa toimenpiteistä toistuu vuosittain aina samaan aikaan vuotta. Vuoden eri ajankohtiin ajoittuvat toimenpiteet on koottu työmatkapyöräilyn ja -kävelyn edistämisen vuosikelloksi (kuva 21). Vuosikello toimii apuvälineenä tiedotuksen, kampanjoiden ja tapahtumien ajoittamisessa. Tarkemmat tiedot vuosikellosta esitetyistä toimenpiteistä on kirjattu Olvin pilottisuunnitelman toimenpiteiden alle.



Kuva 21. Työmatkapyöräilyn ja -kävelyn vuosikello.

## 4. EDISTÄMISOHJELMA

Iisalmen työmatkapyöräilyn ja -kävelyn edistämishjelman kärkitoimenpiteet on jaettu kahteen eri kokonaisuuteen. Pääpaino on asenteisiin vaikuttamisessa, mutta myös muita tutkimuksessa esille tulleita asioita, esimerkiksi yhdyskuntarakenteen ja infrastruktuurin kehittämis ehdotuksia, tuodaan esille. Kärkitoimenpiteiden alla on esitetty kärkitoimenpidettä tukevia osatoimenpiteitä.

Liikkumisen ohjaamisen pilottisuunnitelmien osalta työpaikkakohtaiset toimenpiteet on esitetty luvussa 3. Niitä on hyödynnetty myös edistämishjelman yleisessä toimenpideohjelmassa.

### 4.1 Asenteisiin vaikuttavat toimenpiteet

Tavoitteeksi otetaan kestäviin liikkumismuotoihin kannustavan ilmapiirin saavuttaminen. Kun pyöräily ja jalankulku saadaan sosiaalisesti hyväksytyksi sekä houkuttelevaksi tavaksi liikkua, voidaan yksilötason tottumuksia muuttaa niillä matkoilla, joilla pyöräily ja kävely tarjoavat aidosti toimivan, kätevän ja houkuttelevan vaihtoehdon henkilöautomaatkaan nähden.

Yhdyskuntarakennetta koskevassa suunnittelussa ja päätöksenteossa pyöräily ja kävely nostetaan keskeiseksi lähtökohdaksi. Kaupungin lisäksi pyöräilyyn ja kävelyyn kannustavat myös muut alueen toimijat, kuten työpaikat, Iisalmen liikenneturvallisuustyöryhmä ja liikenneturvallisuus-toimija, oppilaitokset ja media.



Kuva 22. Iisalmessa on paljon yhdistettyjä pyöräteitä ja jalkakäytäviä.

#### A1. Laitetaan yhdyskuntasuunnittelussa kävely ja pyöräily tasa-arvoiseen asemaan muihin liikennemuotoihin nähden – autokeskeisyys on historiaa

Pyöräily- ja kävelyolosuhteiden edistämisen on oltava esillä aina, kun Iisalmen liikenneympäristöä suunnitellaan, oli kyse sitten maankäytön, katujen, teiden, puistojen tai liikenteen suunnittelusta. Pyöräilyn ja jalankulun suunnittelun tulee olla yhtä laadukasta kuin moottoriajoneuvoliikenteen suunnittelun.

Kyselytutkimuksessa vastaajat nostivat pyöräilyn ja kävelyn aseman vahvistamisen esille:

*Liikenteen ajattelu enemmän pyöräilyn ja kävelyn näkökulmasta, ei autoliikenteen.*

## A2. Edistetään Iisalmessa Itä-Suomen liikennestrategiassa esitettyjä kävelyn ja pyöräilyn tavoitteita

Liikennestrategian mukaan kävelyn ja pyöräilyn tulee olla helppoa ja turvallista taajamissa. Kävelyn ja pyöräilyn edellytykset asetetaan jo maankäytön suunnittelussa. Sen vuoksi keskustat ja taajamat tulee suunnitella pyöräilyn ja kävelyn ehdoilla: Toteutetaan asuin ympäristöt siten, että arjen palvelut ovat saavutettavissa pyörällä ja kävelen, rauhoitetaan alueita niitä varten, rakennetaan kaupunkieihin suoria ja nopeita pyöräily-yhteyksiä ja varmistetaan keskeisimpien väylien jatkuvuus, käytettävyys ja turvallisuus. Tärkeää on myös myönteisen pyöräily- ja kävelykulttuurin luominen.

## A3. Tehostetaan kävelyn ja pyöräilyn edistämisestä vastaavan Iisalmen liikenneturvallisuuksuystöryhmän ja tämän työrukkasen, liikenneturvallisuuksuustoimijan, työtä

Liikenneturvallisuuksuystöryhmä ja liikenneturvallisuuksuustoimija ottavat osaa liikennehankkeiden valmisteluun, ovat tukena kaavoitustyössä ja toimivat kaupungin linkkinä asukaisiin, kaupunginhallintoon, työnantajiin sekä muihin yhteistyöryhmiin. Työryhmä ja toimijat hyödyntävät sosiaalista mediaa perinteisten julkaisukanavien ohella ajankoh- taisten asioiden tiedottamisessa ja vuorovaikutuksessa.

## A4. Lisätään työmatkapyöräilyyn ja -kävelyyn liittyvää kannustamista ja aktiivista kampanjointia

Työmatkaliikunta tehdään houkuttelevaksi erilaisten kannusteiden ja palveluiden avulla. Työpaikka voi kannustaa työntekijöitään tarjoamalla kompensatiota lihasvoimin tehdyistä työmatkoista palkitsemalla liikkuja pyöräilyn ja kävelyn teemapäivinä esimerkiksi polkupyörähuollolla, aamiaisella, ylimääräisillä tyhy-päivillä jne. Kannustamisessa ja tiedotuksessa hyödynnetään pyöräilyyn ja kävelyyn liittyviä valtakunnallisia teemaviikkoja ja -päiviä (esim. valtakunnallinen kilometrikisa, Pyörällä töihin -päivä ja Auton vapaapäivä). Iisalmen kaupungin sisällä järjestetään kilpailuja ja kampanjoita, joissa esimerkiksi yritykset tai yhdistykset kilpailevat keskenään.

Markkinoinnilla luodaan pyöräilystä ja pyöräilijöistä positiivinen kuva, mutta vastakainasettelua autoilijoiden kanssa vältetään. Markkinointitapahtumissa voidaan esitellä esimerkiksi pyöräilyn ja kävelyn terveyshyötyjä, edullisuutta tai ympäristövaikutuksia.

Iisalmen kaupungin tehtävänä on edistää kampanjoiden toteutumista. Kaupungin tulee vaikuttaa kampanjoiden toteutumiseen sekä nostaa kampanjat esille omilla nettisivuillaan esimerkiksi uutisissa tai tapahtumissa. Kaupunki nimeää kampanjoiden edistämiseen ja seurantaan vastuuhenkilön.

Tutkimuskyselyssä mukana olleista yrityksistä muutama oli kiinnostunut järjestämään pyöräilyyn ja kävelyyn liittyviä tapahtumia yhteistyössä kaupungin kanssa. Kyselytutkimuksen perusteella kannustamista ja tapahtumia olisi syytä järjestää enemmän.

## A5. Lisätään kävelyyn ja pyöräilyyn liittyvää asennekasvatusta

Muiden huomioonottamiseen liikenteessä ja liikennesääntöjen kertaamiseen varataan resursseja työpaikoilla, kouluissa ja oppilaitoksissa. Liikennekasvatus on hyvä liittää myös harrastusten yhteyteen.

Iisalmen kouluilla ajetaan nykyisin 2. luokalla pyöräkortti, ja kyseistä toimintatapaa on suositeltavaa jatkaa. Lisäksi koulujen suositellaan toteuttavan säännöllisesti pyöräretkiä tai pyöräileviä ja käveleviä ”koulubusseja”. Pyöräretkille hyviä kohteita ovat mm. Paloisvuori ja Koljonvirta.

Harrastusseurat voisivat kannustaa harrastuksiin saapumiseen pyörällä tai kävellen ja vaatia pyöräilykypärän ja heijastimen käyttöä.

Liikennekasvatuksessa on tehokasta hyödyntää Liikenneturvan ilmaisia aineistoja ja koulutusta. Myös Iisalmen liikenneturvallisuuksuystöä koordinoivan Iisalmen liikenneturvallisuuksuystöryhmän kanssa kannattaa tehdä yhteistyötä.

## A6. Nostetaan työmatkapyöräilyn ja -kävelyn terveysvaikutukset esille

Työmatkapyöräilyn ja -kävelyn lisääminen vähentää liikkumattomuudesta aiheutuvia sairauspoissaoloja ja työtehon alenemista. 2-3 kertaa viikossa liikkuvilla on vuodessa 4,5 päivää vähemmän sairauspäiviä. Hyvinvoinnin paranemisen ja työnantajalle kohdistuvien säästöjen lisäksi on laskettu, että jokainen työmatkapyöräilijä säästää yhteiskunnan terveydenhoitokuluja keskimäärin 1200 € vuodessa.

Työmatkaliikkuminen pyörällä tai jalan on helppo ja aikaa säästävä tapa lisätä arkiliikuntaa ja kohentaa näin omaa terveydentilaa.

Terveysliikuntasuositusten mukaan kestävyyskuntoa tulisi parantaa liikkumalla useana päivänä viikossa yhteensä ainakin 2,5 tuntia reippaasti esimerkiksi pyöräillen tai kävellen. Suurin osa työpaikkakyselyn vastaajista (61 %) ei talviaikana liiku työmatkoillaan tai työasiointimatkoillaan 2,5 tuntia viikossa (liite 8). Kesäaikana kestävyysliikkumista työmatkoilla tai työasiointimatkoilla harrastetaan hieman talviaikaa enemmän, mutta erot eivät ole huomattavia. Sen sijaan suurin osa (84 %) vastaajista liikkuu vähintään 2,5 tuntia kaikki liikuminen (vapaa-ajan, työmatkat ym.) mukaan lukien.

## 4.2 Muut toimenpide-ehdotukset

Muissa toimenpide-ehdotuksissa korostuu infrastruktuurin ja liikenneturvallisuuden merkitys pyöräilyn ja kävelyn olosuhteiden parantamisessa. Infrastruktuurin parantaminen on näkyvin keino pyöräilyn ja kävelyn olosuhteiden edistämiseksi. Pyöräilylle ja kävelyille yhteisiä laatuvaatimuksia ovat muun muassa reittien jatkuvuus, saavutettavuus ja hyvä kunto. Laadukas kävely- ja pyöräilyinfrastruktuuri on myös osa joukkoliikenteen sujuvia matkaketjuja.

Pyöräilyä ja kävelyä tulee käsitellä omina liikennemuotoinaan, koska niillä on erilaiset tarpeet. Pyöräilylle miellyttävän liikkumisympäristön luo muun muassa katkeamattomat, sujuvat ja selkeästi opastetut reitit, tasainen tien päällyste sekä pysäköintimahdollisuudet lähtö- ja määräpäässä. Hyvässä kävely-ympäristössä korostuu esteettömyys, viihtyisyys sekä paikalliset yksityiskohdat. Pyörä on ajoneuvo ja sen vuoksi sitä tulee usein käsitellä enemmän autoliikenteen tavoin.

Pyöräily- ja kävely-ympäristön kehittämisen toimenpiteet esitellään edistämishjelmassa suppeasti ja yleisellä tasolla, koska infrastruktuurin kehittäminen ei ollut työssä varsinaisesti mukana. Muun muassa näiden määrittämiseksi ja priorisoimiseksi Iisalmeen suositellaan laadittavan laaja-alainen pyöräilyn ja kävelyn kehittämissuunnitelma, jossa hyödynnetään tämän työmatkapyöräilyn ja -kävelyn edistämishjelman tuloksia sekä työn aikana esille tullutta eri toimijoiden erittäin positiivista asennetta viisaan liikkumisen edistämistä kohtaan. Toimijoilla tarkoitetaan tässä yhteydessä Iisalmen kaupungin eri hallintokuntia, asukkaita, työpaikkoja ja mediaa.

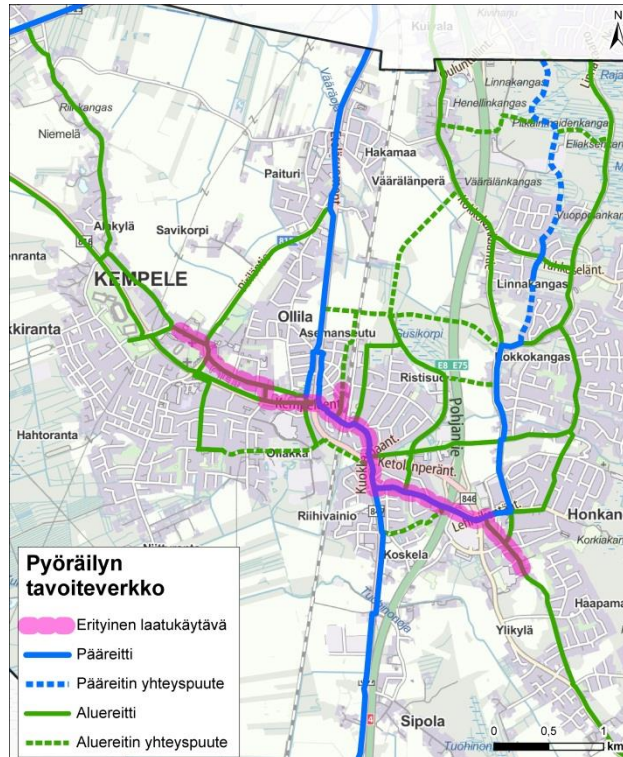
## T1. Tiivistetään yhteistyötä ELY-keskuksen, naapurikuntien, asukkaiden ja muiden toimijoiden kanssa turvallisten ja toimivien kävely- ja pyöräreittien varmistamiseksi

Käyttäjystävälliset ja onnistuneet jalankulku- ja pyöräilyväylien ratkaisut vaativat läheistä vuorovaikutusta alueen asiantuntijoiden, viranomaisten, asukkaiden ja muiden toimijoiden kesken. Jokainen asianomainen taho voi tuoda arvokasta tietoa mukaan suunnitteluun ja päätöksentekoon, mitä on hyvä kuunnella – ei vain kuulla. Eri tahojen vuorovaikutuskanavia kehitetään ja tehdään yhteistyöstä mahdollisimman avointa. Liikenneturvallisuustyöryhmällä ja -toimijalla on keskeinen rooli.

## T2: Toteutetaan pyöräily- ja kävelyverkkoa päämäärätietoisesti

Määritellään Iisalmeen pyöräilyn tavoiteverkko (= pyöräilyn pää- ja aluereitit, esimerkiksi: kuva 23). Tavoiteverkon yhteydessä määritetään yhteyspuutteen sekä olemassa olevan väylän parantamistoimenpiteet sekä laaditaan realistinen toteuttamishjelma. Tavoiteverkon väylille voidaan määrittää tarvittaessa myös väylätyypit, mikä ohjaa tavoitteellisen verkon toteutumista mm. erillisten kunnossapitotoimenpiteiden yhteydessä. Toimenpiteet toteutetaan toteuttamishjelman mukaisesti yhteistyössä Pohjois-Savon ELY-keskuksen kanssa.

Toimenpideohjelmassa otetaan huomioon työmatkapyöräilyn ja -kävelyn edistämishjelmassa esille tulleet asiat.



Kuva 23. Esimerkki pyöräilyn tavoiteverkon suunnitelmasta Kempeleeseen.

## T3. Parannetaan pyöräily- ja kävelyreittien kunnossapitoa

Pyöräily ja kävely tulee olla sujuvaa ja turvallista ympäri vuoden. Talvella reitit tulee olla hyvin hoidettuja ja kesällä tärkeää on, että päällysteet täyttävät laatustandardit. Kaikkina aikoina tärkeää on, että väylien varustus (valaistus, kalusteet, istutukset,...) on vuodenaikaan nähden tarkoituksenmukaisessa kunnossa.

Pyöräilyn tavoiteverkon tulee toimia kunnossapitoluokituksen määrittäjänä etenkin talvikaudella lumen auruksessa.

Kunnossapidon urakointialueiden ja aurauksiluokitusten mahdollisimman sujuva yhteensovittaminen on tärkeää talvipyöräilyn kannalta, minkä vuoksi hyvä yhteistyö toimijoiden kesken on oleellista (ks. T1).





mät kohteet ja etäisyydet niihin. Viitoitus voidaan tarvittaessa laatia myös keskeisimmille ulkoilureiteille.

Työpaikoilla sisäistä tiedotusta kestävien liikkumismuotojen suhteen kehitetään esittelemällä työpaikan tarjoamia etuja pyöräillen ja kävellen liikkuville. Esimerkiksi työasointipyörästä ja -autoista tiedotetaan Intranetissä, sähköpostein ja painetuin tiedottein. Tiedotettavia asioita ovat varaustapa, lainausperiaatteet, varusteet, liikennesäännöt ja säilytys. Myös jalankulku- ja pyöräilyväylien sijainnista tiedotetaan, etenkin uusille työntekijöille ja asukkaille.

## **T6. Hankitaan tietoa pyöräilijöiden ja kävelijöiden määristä**

Suoritetaan pyöräilyn ja kävelyn laskentoja määrääjoin yhteistyössä Pohjois-Savon ELY-keskuksen kanssa. Otetaan mahdollisuuksien mukaan käyttöön barometrejä, jotka näyttävät ohikulkijoille reaaliaikaisen, pisteen ohittaneiden, pyöräilijöiden määrän.

Tämä voitaisiin kohdentaa myös asenteita vaikuttaviin toimenpiteisiin, koska kaikki edellä mainitut toimet pyrkivät pyöräilyyn ja kävelyyn kohdistuvan asenteen ja arvostuksen lisäämiseen sekä näkyvyyden nostamiseen.

## 5. SUUNNITELMAN JALKAUTTAMINEN JA SEURANTA

### 5.1 Toimenpiteiden konkretisoiminen

#### 5.1.1 Pilottikohteet

Työpaikkojen liikkumisen ohjauksen suunnitelmissa on esitetty erityyppisiä toimenpiteitä. Suurin osa toimenpiteiden toteuttamisesta on työnantajan vastuulla. Varsinainen työ jakautuu useille eri henkilöille työyhteisössä. Suunnitelman toteuttamiseksi olisi hyvä asettaa ryhmä, joka seuraa suunnitelman jalkauttamista. Ryhmä voi olla jokin olemassa oleva, esimerkiksi työhyvinvoinnista vastaava ryhmä. Ryhmän tehtävänä on seurata ja koordinoita suunnitelman toteutumista, jakaa vastuuta toimenpiteiden toteuttamiseksi ja tarvittaessa hakea suostumus esimiehiltä. Heti edistämishjelman valmistuttua ryhmä voi määrittää eri toimenpidekokonaisuuksille vastuutahot.

Viisaan liikkumisen edistämistyössä tiedottaminen on merkittävässä roolissa. Tämä pätee myös liikkumisen ohjauksen suunnitelman tiedottamiseen. Heti suunnitelman valmistuttua on hyvä tiedottaa työyhteisöä siitä, että suunnitelma on valmistunut. Myös suunnitelman sisällöstä ja tulevista toimenpiteistä on hyvä tiedottaa. Jatkossa on tärkeää, että tieto kulkee seurantaan tekevän ryhmän ja vastuutahojen tai -henkilöiden välillä. Tällöin seurantatyö helpottuu ja toisaalta toimenpiteiden toteutuminen varmistuu. Yksittäisistä toimenpiteistä tiedottamista on käsitelty tarkemmin luvussa 3.

Monet suunnitelmassa toteutetut toimenpiteet on määrä toteuttaa vuoden 2016 aikana. Myös monet vuosittain toistuvat toimenpiteet on tarkoitus aloittaa vuonna 2016. Suunnitelman pikaisen toteuttamisaikataulun vuoksi on tärkeää, että seurantaan tekevä ryhmä kokoontuu heti alkuvuodesta 2016 ja tekee tarkemman toimintasuunnitelman vuodelle 2016, jakaa vastuut ja määrittää osatehtävät toimenpiteiden toteutumiseksi. Vuoden 2016 teemana on saada tiedotus toimimaan ja suunnitelmassa esitetyt tapahtumat ja kampanjat toteutettua. Myös kunnossapitoon on syytä kiinnittää huomiota jo alkuvuodesta.

Vuosille 2017–2018 on ajoitettu suurempaa selvitystyötä vaativia toimenpiteitä. Näiden osalta toiminnan suunnittelu voidaan tehdä alkuvuodesta 2017. Samalla on syytä käydä läpi vuoden 2016 aikana toteutetut toimenpiteet ja miettiä, toteutetaanko ne samalla tavalla vuonna 2017 vai tehdäänkö niihin mahdollisesti muutoksia. Myös vastuuhenkilöt tarkistetaan ja tarvittaessa vastuuta jaetaan uusille ihmisille.

Tukea liikkumisen ohjauksen suunnitelman toteuttamiseen saa Iisalmen liikenneturvallisuustyöryhmältä, Itä-Suomen liikenneturvallisuustoimijalta ja Liikenneturvalta.

#### Liikkumisen ohjaus muissa työpaikoissa

Viisaan liikkumisen edistämistyö ulottuu myös muihin julkisiin ja yksityisiin organisaatioihin. Edistämishjelmassa luodut työpaikkojen liikkumisen ohjauksen suunnitelmat ovat sovellettavissa myös muihin seudun työpaikkoihin. Työmatkapyöräilyn ja -kävelyn edistämisessä tärkeimpiä huomioita otettavia asioita ovat:

- 1) Puitteet ovat kunnossa
  - Reitit ovat turvallisia, pyöräpysäköinti on oikeanlainen ja oikeassa paikassa, sosiaalililat mahdollistavat suihkussa käynnin ja vaatteidenvaihdon (kuva 25).
- 2) Työmatkat ja henkilöstö
  - Onko työmatkapyöräily- tai kävely mahdollista suhteessa työpaikan sijaintiin tai työntekijöiden asuinpaikkaan?
- 3) Työasiamatkat
  - a) Millaisia työasiamatkoja tehdään?
  - b) Kuljetetaanko työasiamatkoilla tavaraa mukana

- c) Tarvitaanko työasiamatkoilla autoa, voisiko sen korvata lainattavalla autolla?
  - d) Voidaanko työasiamatkat tehdä kävelen, polkupyörällä tai sähköpyörällä?
  - e) Onko tavaroiden kuljettamiseen tarkoitettuista varusteista apua?
- 4) Etätyöt ja etäneuvottelut
- a) Onko osa työstä mahdollista tehdä etätyönä esimerkiksi kotoa käsin?
  - b) Onko työnantajalla mahdollisuus tarjota etätyöhön tarvittavat välineet?
  - c) Onko työasiamatkoja mahdollista korvata etäneuvotteluilla?
  - d) Onko etäneuvotteluihin riittävät välineet ja osaaminen?
- 5) Tiedotus
- a) Onko liikkumis- ja etätyöskentelymahdollisuuksista jaettu tietoa?
  - b) Onko kaupungin tai ELY-keskuksen tarjoamista liikkumispalveluista tai infrastruktuurista jaettu tietoa?
- 6) Osataanko liikennesäännöt?



**Kuva 25. Jotta pyöräpysäköinti olisi käyttökelpoista, tulee se sijoittaa oikein ja ratkaisun olla oikean tyyppinen asiointikohteeseen suhteutettuna.**

### 5.1.2 Edistämishjelma

Edistämishjelman asenteisiin vaikuttavat toimenpiteet voidaan ottaa heti suunnitelman hyväksymisen jälkeen käyttöön. Kaupungin tulee pikaisesti nimetä kampanjoiden ja tapahtumien edistämiseen ja seurantaan vastuhenkilö, jonka tehtävänä on huolehtia mm. kampanjoiden toteutumisesta ja tiedottamisesta kaupungin nettisivujen uutisissa tai tapahtumissa. Myös yhteistyön käynnistäminen kaupungin sisällä eri hallintokuntien, alueen yritysten ja muiden toimijoiden kanssa kuuluu vastuhenkilön tehtäviin.

Pyöräilyn ja kävelyn huomioon ottaminen omina liikennemuotoina kaikessa maankäytön, katujen, teiden, puistojen tai liikenteen suunnittelussa on erittäin tärkeää ja toimintamalli voidaan ottaa heti käyttöön. Toimintamalli on erittäin tärkeää tunnistaa esim. yleis- ja asemakaavoja laadittaessa.

Edistämishjelman muut toimenpiteet, erityisesti infrastruktuurin kehittämiseen liittyvät asiat, vaativat tarkempaa suunnittelua. Tämä voi tapahtua esim. laaja-alaisessa Iisalmen pyöräilyn ja kävelyn kehittämissuunnitelmassa. Kehittämissuunnitelmaan voidaan kirjata myös mm. pyöräilyn ja kävelyn edistämismahdollisuuksia yhdyskuntarakenteen suunnittelussa sekä tarkentaa tässä edistämishjelmassa esitettyjä asenteisiin vaikuttavia toimenpiteitä.

## 5.2 Seuranta

Iisalmen liikenneturvallisuuustyöryhmä vastaa Iisalmen liikenneturvallisuus- ja viisaan liikkumisen edistämistyön koordinoinnista. Edistämishjelman seuranta asettuu luontevasti ryhmän toimintaan. Jatkuva suunnitelmallinen toiminta viisaan liikkumisen kehittämisessä lisää hallintokuntien ja sidosryhmien tietoisuutta liikenneturvallisuudesta ja kestävästä liikkumistavoista.

Liikenneturvallisuuustyöryhmän vastuulla on seurata edistämishjelman toteuttamista ja tarvittaessa tehdä toimenpiteitä sen toteutumiseksi. Edistämishjelmassa on määritetty vastuita pilotti-kohteiden työnantajille, kaupungille ja ELY-keskukselle. Työryhmän tehtävänä on pitää yhteyttä vastuutahoihin ja huolehtia riittävästä tiedonkulusta ja tarvittaessa edistää resurssien varaamista edistämishjelman toteuttamiseen. Työryhmä huolehtii edistämishjelman vaikutusten seurannasta. Pilottikohteiden suunnitelmien seurannan ja tukemisen edistämiseksi Iisalmen liikenneturvallisuuusryhmään kutsutaan jäseniksi Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän ja Olvin edustajat.

Pilottityöpaikoissa suunnitelman seurantaa varten perustetaan seurantaryhmä, tai seurantaa voi suorittaa jo olemassa oleva ryhmä. Ryhmän tehtävänä on seurata ja koordinoita suunnitelman toteutumista sekä huolehtia tiedonkulusta sekä oman organisaation suuntaan että Iisalmen liikenneturvallisuuustyöryhmälle. Ryhmän tehtäviä suunnitelman toteuttamisessa on käsitelty tarkemmin kappaleessa 5.1.1.

Edistämishjelman vaikutuksia voidaan seurata useilla mittareilla:

- 1) jalankulkija- ja pyöräilijämäärät:
  - Kaupunki suorittaa laskentoja käsin tai laitteilla tietyin väliajoin.
- 2) kulkutapajakauma kunnassa
  - Jakauman arvioinnissa hyödynnetään Itä-Suomen seudullisen liikkumistutkimuksen ja Henkilöliikennetutkimuksen tuloksia.
- 3) turvavälineiden käyttö kunnassa
 

Turvavälineiden käyttöä selvitetään jalankulkija- ja pyöräilijämäärien käsinlaskentojen yhteydessä.
- 4) pilottityöpaikkojen työmatkojen kulkutapajakauma
  - Työpaikat tekevät kyselyn työmatkojen kulkutapajakaumasta kahden vuoden välein.
- 5) pilottityöpaikkojen työasiamatkojen kulkutapajakauma
  - Työpaikat tekevät kyselyn työasiamatkojen kulkutapajakaumasta kahden vuoden välein.
- 6) turvavälineiden käyttö pilottityöpaikoissa
  - Pilottisuunnitelmissa on esitetty heijastimen ja pyöräilykypärän käyttäjien palkitsemista tiettyinä teemapäivinä. Palkitsemisen yhteydessä voidaan tilastoida palkittujen määrä (=heijastimen tai kypärän käyttäjien määrä) kunakin vuonna. Tilastoja seuraamalla saadaan selville, miten turvavälineiden käyttö kehittyy teemapäivinä kunakin vuonna.

Seurantaa käydään säännöllisesti läpi Iisalmen liikenneturvallisuuustyöryhmän kokouksissa ja seurantatyö raportoidaan ryhmän kokousmuistioihin. Tilannekatsaus päivitetään vähintään kahdesti vuodessa edistämishjelman hankkeen Internetsivuille. Sivujen päivityksestä vastaa Itä-Suomen liikenneturvallisuuustoimija. Liikenneturvallisuuustyöryhmän jäsenet sekä Ylä-Savon SOTE-kuntayhtymän ja Olvin edustajat ovat vastuussa julkaistavan tiedon välittämisestä liikenneturvallisuuustoimijalle.



## 6. VAIKUTUKSET

Iisalmen työmatkapyöräilyn ja -kävelyn edistämishjelma tukee osaa Ylä-Savon liikennejärjestelmän kehittämisen päätavoitteista sekä vastaa valtakunnalliseen linjaukseen lisätä kävelyn ja pyöräilyn määrää.

Kaiken kaikkiaan pyöräilyllä ja kävelyllä on runsaasti myönteisiä vaikutuksia. Tällä edistämishjelmalla on pyritty vaikuttamaan rohkaisevasti erityisesti Iisalmen alueen työntekijöiden liikkumiseen pyöräillen ja kävellen, mutta tavoitteet linkittyvät läheisesti myös pyöräilyn ja kävelyn edistämiseen yleisemmälläkin tasolla.

Iisalmen työmatkapyöräilyn ja kävelyn edistämishjelmalla voidaan katsoa olevan seuraavia vaikutuksia:

- 1) pyöräilyn ja kävelyn arvostus ja kannustaminen sekä tietoisuus kyseisistä liikkumismuodoista kasvavat
- 2) pyöräilijöiden ja jalankulkijoiden määrä ja kulkutapaosuus lisääntyvät, vastaavasti henkilöautoriippuvuus vähenee
- 3) olosuhteet pyöräillen ja kävellen liikkumiseen paranevat esim. kohentuneen turvallisuuden sekä laadukkaampien pyöräpysäkkipaikkojen ja sosiaalitoimien vaikutuksesta
- 4) vuorovaikutteisuus kävelyn ja pyöräilyn liittyvistä asioista päätettäessä ja suunniteltaessa lisääntyy
- 5) Ylä-Savon liikennejärjestelmän kehittämisen päätavoitteisiin sekä valtakunnallisiin kävelyä ja pyöräilyä koskeviin tavoitteisiin vastataan
- 6) ihmisten fyysinen aktiivisuus, terveys ja elämänlaatu kohentuvat
- 7) pyöräilyn ja kävelyn lisääntyminen synnyttää merkittäviä yhteiskuntataloudellisia säästöjä
- 8) Iisalmen imago pyöräily- ja kävelykaupunkina kohenee
- 9) pyöräilyn ja kävelyn edistäminen tukevat liikennejärjestelmän sosiaalista tasa-arvoisuutta: lähes kaikilla on mahdollisuus pyöräillä ja kävellä
- 10) kaupungin vetovoimaisuus ja elinvoimaisuus paranevat, millä on myös positiivisia vaikutuksia matkailuun.

Pyöräilyyn ja kävelyyn investoiminen kannattaa: pyöräilyn hyötyjä ja kustannuksia on arvioitu ja todettu, että kävelyyn ja pyöräilyyn investoimisen ohjelmien terveysvaikutukset ja yhteiskuntataloudelliset hyödyt ovat mittavia. Hyöty-kustannussuhteet ovat moninkertaiset tavanomaiseen moottoriliikenteeseen investoimiseen verrattuna: esimerkiksi Helsingin kaupungin toteuttaman pyöräilyn hyöty-kustannusarvion mukaan hyöty-kustannussuhde on liki 8 eli yksinkertaisesti ajateltuna yksi pyöräilyyn investoitu euro tuottaa kahdeksan euron edestä hyötyjä. Merkittävimmät säästöt tulevat myönteisistä terveysvaikutuksista sekä sujuvampien reittien aiheuttamista aikasäästöistä.

Pyöräilyllä ja kävelyllä on lukuisia terveyttä edistäviä vaikutuksia. Liikunnalla vaikutetaan ehkäisevästi erilaisten sairauksien puhkeamiseen, tuki- ja liikuntaelimistön terveyteen, energiatasapainoon ja ikääntyneiden ihmisten toiminnalliseen terveyteen. Työ- ja koulumatkan kulkeminen pyörällä tai jalan parantaa hyvinvointia erityisesti niillä henkilöillä, jotka eivät muuten saa riittävästi liikuntaa. Ihmisten fyysisen aktiivisuuden lisääntyessä myös yleinen jaksaminen ja elämänlaatu paranevat, millä on vaikutusta työssäkäyvien poissaoloihin ja sitä kautta terveydenhuollon kustannuksiin. Tästä aiheutuu merkittäviä säästöjä yhteiskunnalle.

Kulkumuodon valintaan vaikutetaan tietoisuutta lisäämällä ja luomalla mielikuvia. Pyöräilyn ja kävelyn puoleensavetävä markkinoiminen, palveluiden lisääminen ja niihin liittyvän tiedon jakaminen helpolla tavalla ovat toimenpiteitä, joilla vaikutetaan kulkumuotoihin liittyviin asenteisiin, imagoon ja houkuttelevuuteen.

Edistämishjelman tavoitteena on lisätä pyöräilyn ja kävelyn kulkutapaosuuksia 10 prosenttia vuoteen 2020 mennessä ja vastaavasti 20 prosenttia vuoteen 2025 mennessä. Selkeiden määrällisten tavoitteiden kirjaaminen ylös auttaa pyöräilyn ja kävelyn edistämässä ja sitouttaa päättäjiä toimimaan aktiivisemmin kävelyn ja pyöräilyn hyväksi. Edistämishjelman yhteydessä solmittu pyöräilyn ja kävelyn kulkutapaosuuksien lisäämisen tavoite on myös tarkoitus saada Iisalmen kaupungin viralliseksi tavoitteeksi.

## 7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Iisalmi on 22 000 asukkaan Ylä-Savon pääkaupunki, jossa on erittäin suuri tahtotila lisätä pyöräily- ja kävelymatkojen määrää sekä kehittää liikennemuotojen olosuhteita ja kaupungin imagoa viisaiden liikennemuotojen kehittäjänä. Iisalmen työmatkapyöräilyn ja kävelyn edistämishojelman laatiminen on tahtotilasta selkeä osoitus. Nälkä kasvaa kuitenkin syödessä.

Työssä asetettu tavoite lisätä pyöräily- ja kävelymatkojen määrää edellyttää jatkuvaa ponnistusta päämäärän saavuttamiseksi. Edistämishojelman toimenpiteet pitää jalkauttaa käytäntöön. Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän ja Olvin tulee toimia esimerkkeinä alueen muille yrityksille ja tärkeää on, että hyvät toimintamallit ovat jatkuvasti viestintävälineissä esillä. Erityisesti silloin, kun positiivisia vaikutuksia alkaa syntyä.

Kaupunkilaisten mielenkiinto pyöräilyn ja kävelyn kehittämiseksi herätettiin asukaskyselyssä, jossa nousi esille monia hyviä kehittämiskohteita. Kaupunkilaiset osaavat jatkossa odottaa pyöräilyn ja kävelyn olosuhteiden konkreettisesti parantuvan, josta on jo hyvä esimerkki linja-autoaseman ja rautatieaseman yhteyteen parannetut pyöräpysäköintipaikat. Lisää näkyvää pitää kuitenkin saada aikaan, kun halutaan vaikuttaa ihmisten liikkumistottumuksiin. Edistämishojelma esittää, että pyöräilyn ja kävelyn olosuhteiden kehittämistä, väyläverkkoa, kunnossapitoa ja opastusta aletaan viedä päämäärätietoisesti eteenpäin. Toimenpiteiden määrittäminen ja priorisointi edellyttävät tarkempaa suunnittelua, joka voidaan tehdä esim. laaja-alaisen Iisalmen pyöräilyn ja kävelyn edistämishojelman yhteydessä.

Pyöräilyn ja kävelyn kampanjointia ja asenteisiin vaikuttamista helpottavat, jos toiminta voi osaltaan tukeutua pyöräilyn ja kävelyn olosuhteiden kehittämiseen.

"Hyvä" on saatu Iisalmen työmatkapyöräilyn ja kävelyn edistämishojelman myötä liikkeelle. Liike tulee säilyä tai mieluummin nopeutua – vierivä kivi ei sammaloidu.

## 8. LISÄTIETOJA

|                                         |                                                                             |
|-----------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|
| Euroopan liikkujan viikko               | <a href="http://www.liikkujanviikko.fi/">http://www.liikkujanviikko.fi/</a> |
| Fiksusti töihin!                        | <a href="http://www.fiksustitoihin.fi">http://www.fiksustitoihin.fi</a>     |
| Itä-Suomen liikenneturvallisuuustoimija | <a href="http://www.itatoimija.fi/">http://www.itatoimija.fi/</a>           |
| Kilometrikisa                           | <a href="http://www.kilometrikisa.fi/">http://www.kilometrikisa.fi/</a>     |
| Liikenneturva                           | <a href="http://www.liikenneturva.fi/">http://www.liikenneturva.fi/</a>     |
| Motiva                                  | <a href="http://motiva.fi/liikenne">http://motiva.fi/liikenne</a>           |
| Pyöräilykuntien verkosto                | <a href="http://poljin.fi/">http://poljin.fi/</a>                           |
| Suomen Työsuhdepyörä                    | <a href="http://tyosuhdepyora.fi/">http://tyosuhdepyora.fi/</a>             |

Itä-Suomen liikennestrategia. Itä-Suomen elinkeinoelämän ja asukkaiden tarpeita palveleva uuden sukupolven liikennejärjestelmä. 2015.

Jalankulku- ja pyöräilyväylien suunnittelu. 2014. Liikennevirasto. Liikenneviraston ohjeita 11/2014.

Kävelyn ja pyöräilyn valtakunnallinen toimenpidesuunnitelma. 2012. Liikennevirasto. Liikenneviraston suunnitelmia 2/2012.

Turvallisesti työliikenteessä – Toimintamalleja ja vinkkejä työyhteisölle. 2014. Työturvallisuuskeskus TTK ja Liikenneturva.

## **LIITE 1**

### **KYSELYTUTKIMUKSESSA ESITETYT KYSYMYKSET**

Suurin osa kysymyksistä oli monivalintakysymyksiä, kaksi viimeisintä kysymystä olivat avoimia.

#### **TAUSTATIEDOT**

1. Ikä
2. Sukupuoli
3. Työpaikka
4. Asuinpaikan sijainti
5. Onko teillä käytettävissänne ajokuntoinen polkupyörä?
6. Onko teillä voimassaolevaa joukkoliikenteen matkakorttia?
7. Onko teillä henkilöauto säännöllisesti käytettävissänne?
8. Onko teillä käytössänne oma henkilöauton parkkipaikka?
9. Mikäli käytössänne on parkkipaikka, onko se ilmainen vai maksullinen?
10. Onko teillä jokin pysyvä liikunta- tai toimintarajoite, joka vaikeuttaa liikkumistanne?

#### **NYKYINEN LIIKKUMINEN JA TYYTYVÄISYYS OLOSUHTEISIIN**

11. Kuinka usein liikutte seuraavilla kulkutavoilla?
12. Arvioikaa, oletteko kuluneen vuoden talviaikana (marras–huhtikuu) liikkuneet säännöllisesti vähintään 2,5 tuntia viikossa.
13. Arvioikaa, oletteko kuluneen vuoden kesäaikana (touko–lokakuu) liikkuneet säännöllisesti vähintään 2,5 tuntia viikossa.
14. Yhdensuuntainen työmatkanne?
15. Työmatkan pääasiallinen kulkutapa talviaikana (marraskuu–huhtikuu)?
16. Työmatkan pääasiallinen kulkutapa kesäaikana (toukokuu–lokakuu)?
17. Kuinka usein teette työasiointimatkoja?
18. Mikäli teette työasiointimatkoja, mikä on niiden keskimääräinen pituus?
19. Työasiointimatkojenne pääasiallinen kulkutapa?
20. Mikäli teette työmatkoja tai työasiointimatkoja kävellen ja/tai pyöräillen, mitkä tekijät kannustavat niiden pariin?
21. Kuinka tyytyväinen olette seuraaviin asioihin?
22. Millaiset pyörän säilytysmahdollisuudet työpaikallanne on?

#### **POTENTIAALINEN TYÖMATKALIKKUMINEN**

23. Sopiva kävelymatka työmatkojen tekemisessä?
24. Sopiva pyöräilymatka työmatkojen tekemisessä?
25. Kuinka hyvin voisitte tehdä kodin ja työpaikan väliset matkat eri kulkumuodolla kuin mitä pääasiallisesti nykyisin käytätte?
26. Mitkä asiat saisivat teidät kävelemään tai pyöräilemään työmatkanne useammin?
27. Mitkä asiat saisivat teidät käyttämään enemmän joukkoliikennettä?
28. Millä tavalla työnantajanne voisi tukea työmatkapyöräilyä ja -kävelyä?
29. Millä tavalla Iisalmen kaupunki voisi lisätä ja kannustaa työmatkapyöräilyä ja -kävelyä?

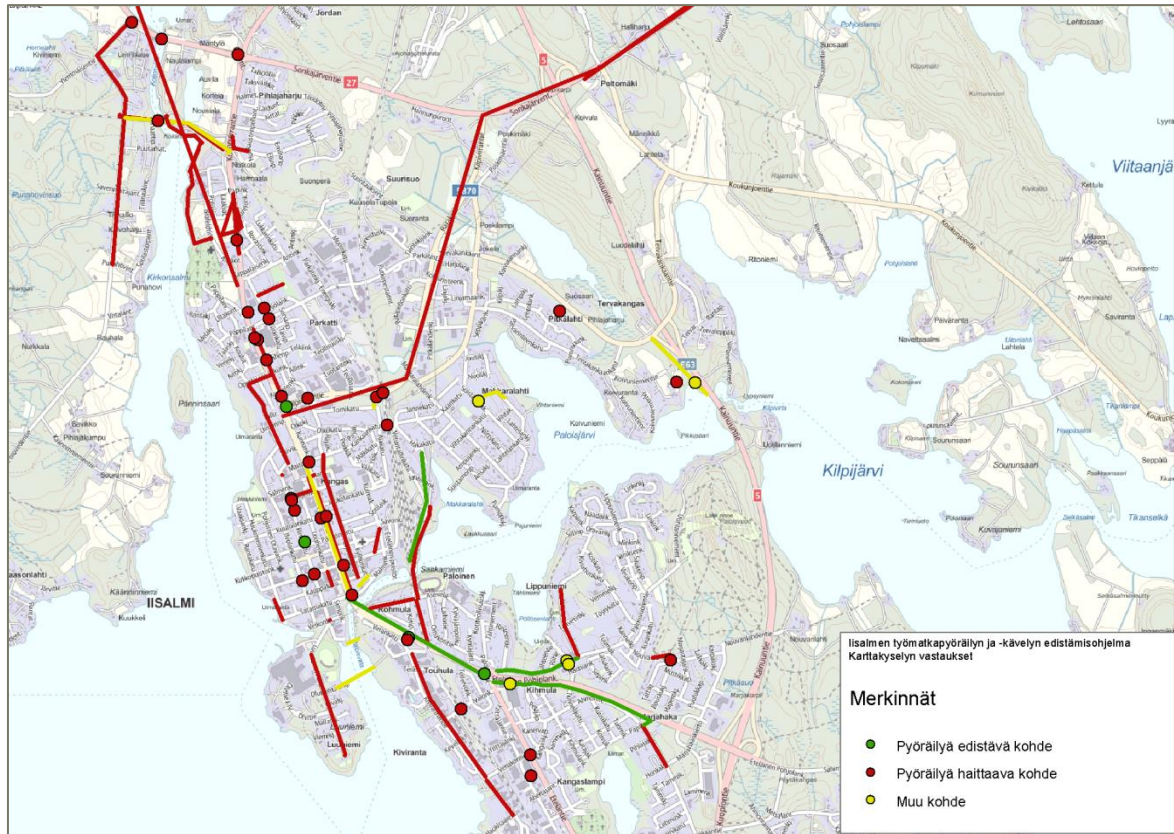
## IISALMEN KAUPUNGIN KÄVELY- JA PYÖRÄILYVÄYLÄT SEKÄ ULKOILUREITIT.





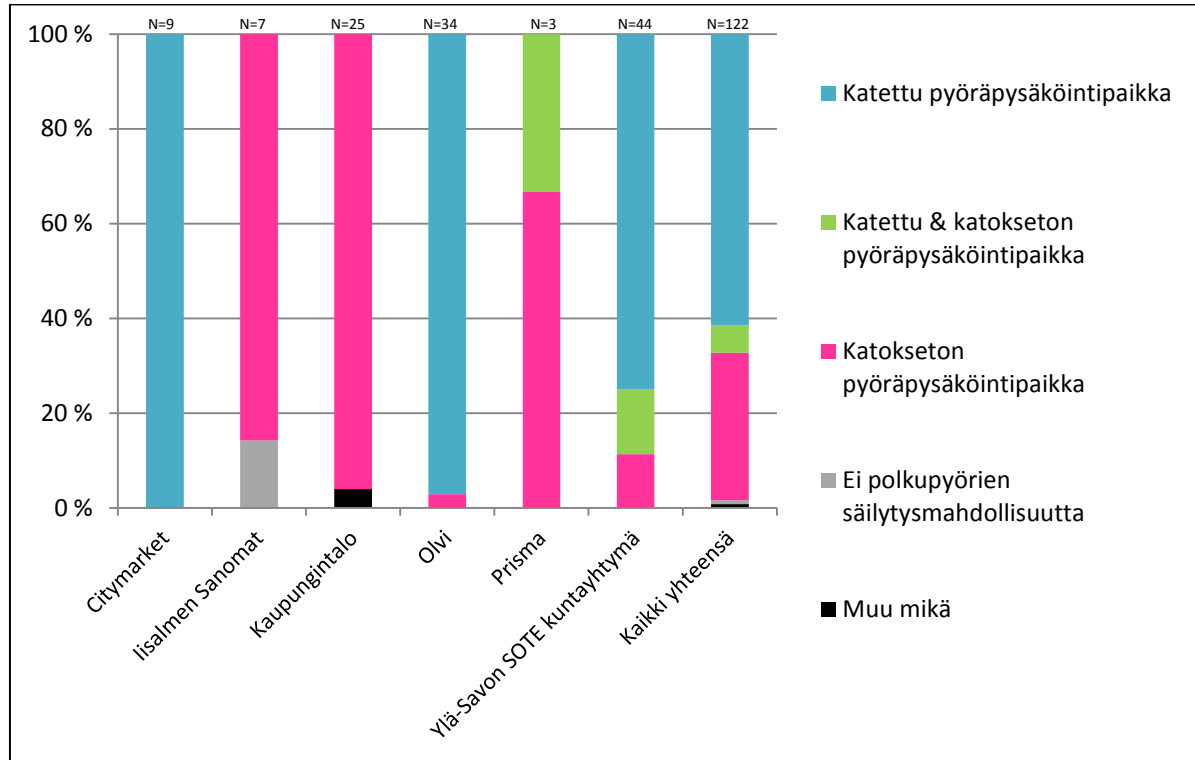
### LIITE 3

#### KARTTAKYSELYN VASTAUKSET: PYÖRÄILYÄ EDISTÄVÄT JA HAITTAAVAT KOHTEET SEKÄ MUUT KOHTEET IISALMEN KESKUSTA-ALUEELLA



## LIITE 4

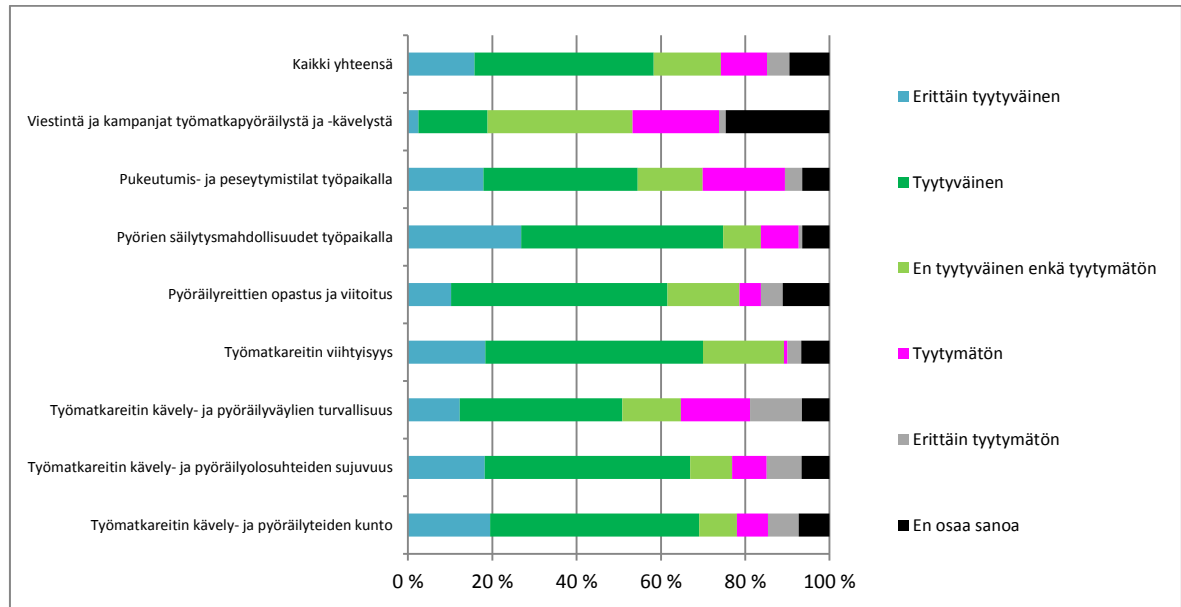
### PYÖRÄN SÄILYTYSMAHDOLLISUUDET VASTAAJAN TYÖPAIKALLA.



## LIITE 5

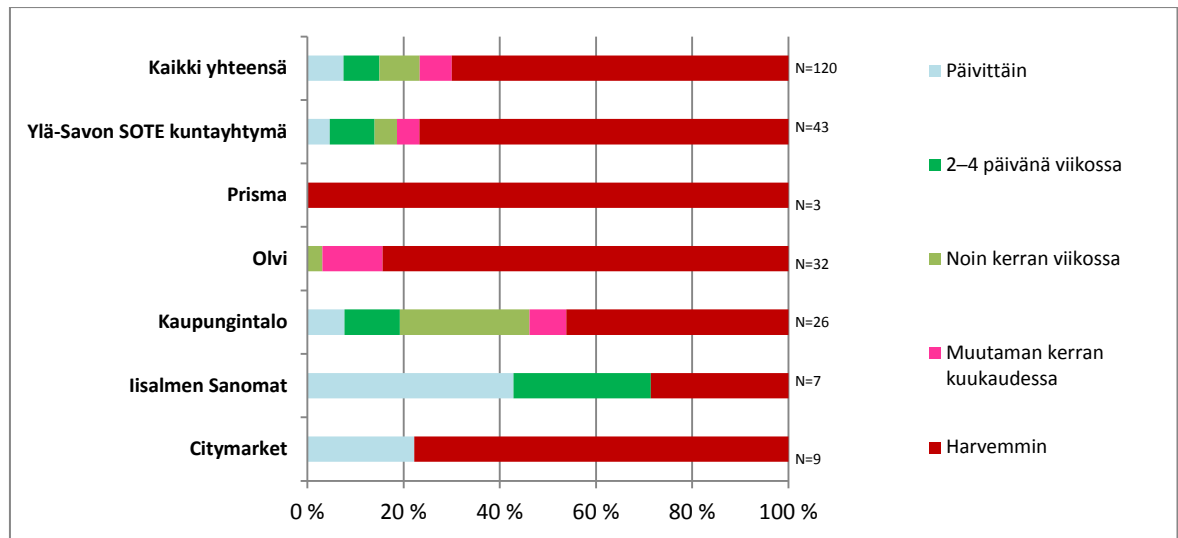
### VASTAAJIEN TYYTYVÄISYYS ERILAISIA KÄVELYYN JA PYÖRÄILYYN LIITTYVIÄ TEKIJÖITÄ KOHTAAN.

Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita muodostavista tekijöistä vastaajat olivat tyytyväisimpiä pyörien säilytysmahdollisuuksiin työpaikalla, työmatkareitin viihtyisyyteen ja sujuvuuteen sekä kävely- ja pyöräilyteiden kuntoon. Eniten vastaajia hiersivät työmatkareitin turvallisuus, työpaikan pukeutumis- ja peseytymistilat sekä kävelyä ja pyöräilyä koskevan viestinnän ja kampanjoiden puuttuminen.



## LIITE 6

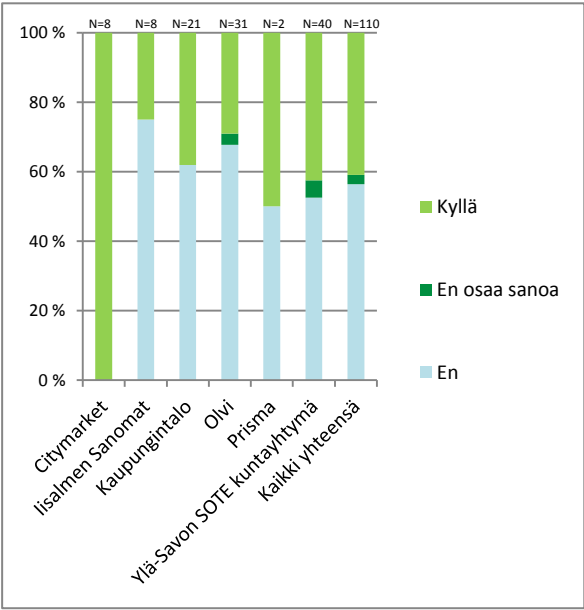
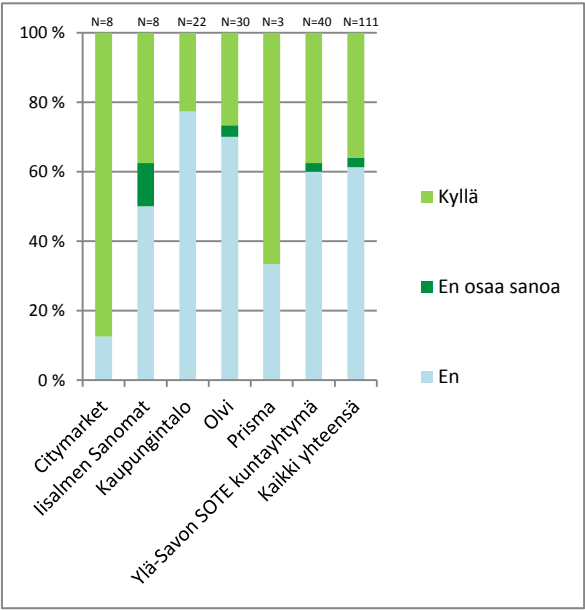
### VASTAAJIEN TEKEMIEN TYÖASIOINTIMATKOJEN TOISTUVUUS TYÖPAIKOITTAIN VERTAILTUNA.



LIITE 7

VASTAAJIEN KESTÄVYYSLIIKKUMINEN TYÖMATKOILLA TAI TYÖASIOINTIMATKOILLA TALVIAIKANA (VAS.) SEKÄ KESÄAIKANA (OIK.).

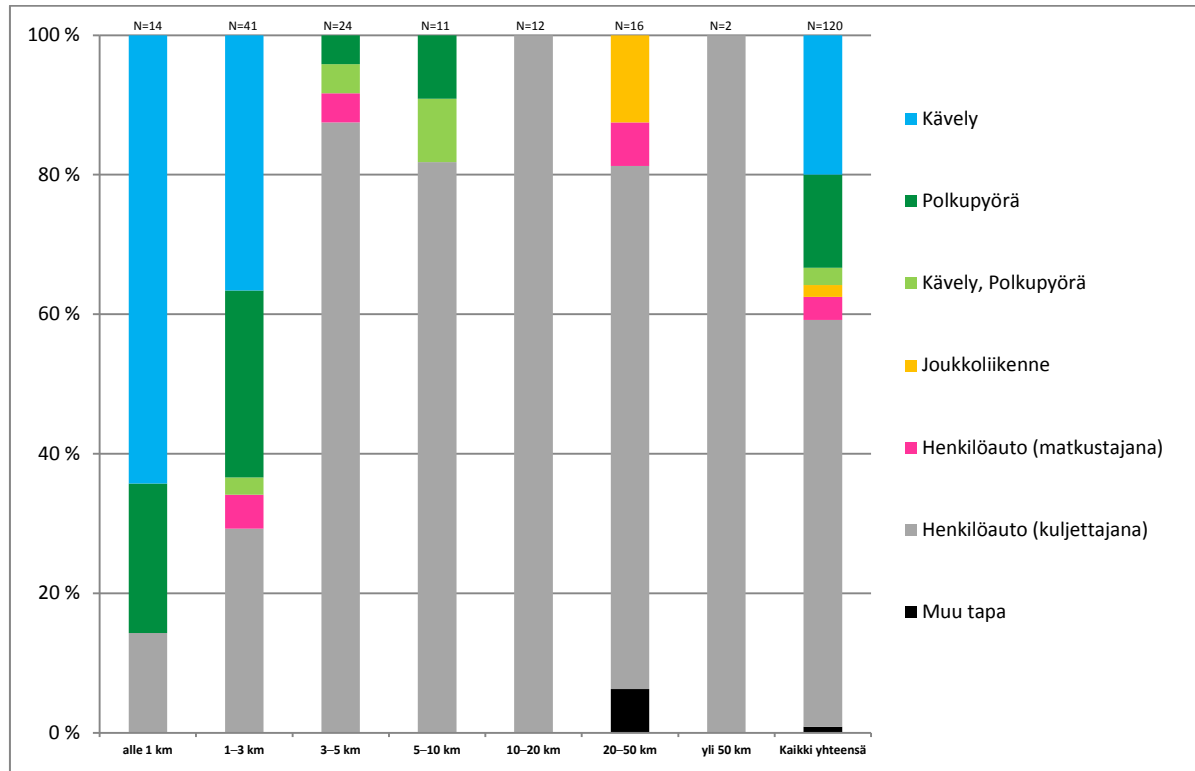
KYSYMYS KUULUI: ”ARVIOIKAA, OLETTEKO KULUNEEN VUODEN TALVI-/KESÄAIKANA LIIKKUNEET TYÖMATKOILLA/TYÖASIOINTIMATKOILLA SÄÄNNÖLLISESTI VÄHINTÄÄN 2,5 TUNTIA VIIKOSSA.”





## LIITE 8

### VASTAAJIEN PÄÄASIAALLINEN KULKUTAPA TALVIAIKANA ERIPITUISILLA TYÖMATKOILLA.



## LIITE 9

### VASTAUKSET KYSYMYKSEEN: "MITKÄ ASIAT SAISIVAT TEIDÄT KÄVELEMÄÄN JA PYÖRÄILEMÄÄN TYÖMATKANNE USEAMMIN? VALITKAA 3 TÄRKEINTÄ TEKIJÄÄ."

Työmatkaliikkumista kävellen tai pyöräillen lisäisi kyselyyn vastanneiden mielestä eniten paremmin hiekoitetut kävely- ja pyöräilyväylät, turvallisemmat kävely- ja pyöräilyreitit, työpaikan tarjoamat muut edut kävellen ja pyöräillen liikkuville sekä kävely- ja pyöräilyreittien kunnostaminen tai uusien reittien rakentaminen.

